

24.5.2017

טיפול בילדים והורים במסגרת פנימיית יום

8.14

1. כללי

- 1.1 מקומם הטבעי של הילדים הוא בחיק משפחתם. יחד עם זאת, ישנן נסיבות המונעות את התפתחותו התקינה של הילד ופוגעות ברווחתו. משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים רואה חשיבות רבה בהפעלת שירותים בקהילה שיחזקו את יכולת המשפחה לגדל את ילדיה באופן מיטיב.
- 1.2 פנימיית יום הינה מסגרת טיפולית אינטנסיבית ורב תחומית בקהילה עבור ילדים בגיל החביון (6 – 12) והוריהם, בה מושקעים מירב המשאבים כדי לחזק את הטיפול ההורי בילד, לשפר את היחסים המשפחתיים ולקדם את מצבו של הילד. זאת, ע"מ למנוע את הוצאת הילד לטיפול במסגרת חוץ ביתית ולאפשר המשך גדילתו בחיק משפחתו.
- 1.3 פנימיית היום הינה מענה קהילתי המופעל בתוך הפנימייה. ברצף השירותים בקהילה, פנימיית היום הינה המסגרת הטיפולית האינטנסיבית ביותר.
- 1.4 המסגרת משלבת בין מספר מרכיבי התערבות - טיפול יומי לילד במסגרת שהייה/ התערבות רגשית, לימודית וחברתית עם הילד / התערבות עם ההורים בנושא הטיפול ההורי בילד, מערכות היחסים ומיומנויות הוריות.
- 1.5 שילוב זה בין מרכיבי ההתערבות מספק את המעטפת הטיפולית המיטבית שתאפשר שינוי ושיפור בתפקוד ההורי והישארותו של הילד בקהילה. זאת, תוך יישום מגוון שיטות התערבות המותאמות באופן מרבי לצרכי הילדים וההורים.

2. הגדרות

- 2.1 **פנימייה** – כהגדרתו בחוק הפיקוח על המעונות, התשכ"ה - 1965.
- 2.2 **פנימיית יום** – מסגרת שהייה טיפולית רב תחומית ואינטנסיבית בתוך מבנה הפנימייה האינטרנית המיועדת לילדים בגיל החביון (6-12) והוריהם. פנימיות היום נותנות מענה לרשות אחת או למספר רשויות הממוקמות באותו אזור גאוגרפי. פנימיית יום מופעלת ע"י גוף שזכה במכרז של משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים להפעלת פנימייה ופנימיית יום.
- 2.3 **ועדת תכנון טיפול והערכה** – כהגדרתה בהוראה 8.9 בתע"ס, להלן "ועדה".
- 2.4 **רפרנט לפנימיית היום מהמחלקה לשירותים חברתיים** – מדריך ראש צוות או עובד סוציאלי עם ניסיון בטיפול בילדים ומשפחות בסיכון.

3. אוכלוסיית יעד

- 3.1 ילדים במצבי סיכון בגילאי 6 – 12 שחלים עליהם הקריטריונים להשמה חוץ ביתית (סעיף 1(ג) ו-1(ד) וסעיף 2 לתוספת הראשונה, לתקנות הפיקוח על המעונות – אחזקת ילדים במעון רגיל – תשכ"ו, 1965 – ראה נספח א') ובבתיים יש פגיעה בשלומם ובהתפתחותם התקינה, מסיבות שמקורן בילד, בהורים או ביחסי הגומלין ביניהם (אולם לא נשקפת להם סכנה בחיק משפחתם).
- פרופיל הילדים המופנים לפנימיית היום מותאם לפנימייה שיקומית (ראה נוהל 0.9, סיווג אוכלוסיות, מסגרות חוץ ביתיות שירות ילד ונוער, נספח ב'). בהתאם לנוהל סיווג זה, ניתן לכלול בפנימיית היום עד 25% מהילדים המתחנכים בחינוך המיוחד – פרופיל טיפולי.
- 3.2 ילדים בגילאי 6 - 12 ששהו בפנימייה מלאה, להם צורך בהכנה הדרגתית לחזרתם המלאה הביתה.
- 3.3 הורי הילדים (כפי שמוגדרים סעיפים 3.1 ו-3.2) המביעים נכונותם להשתתף בתכנית הטיפול האינטנסיבית שמציעה להם פנימיית היום. זהו קריטריון משמעותי המבחין בין ילדים שיופנו לפנימייה מלאה לעומת ילדים שיופנו לפנימיית היום.
- 3.4 קליטת ילדים שלא בטווח גילאים זה תתאפשר במקרים ייחודיים שיבחנו ויאושרו על ידי מפקח הקהילה המחוזי בשרות לילד ולנוער.

4. מטרות

- 4.1 צמצום ומניעה של הצורך בהוצאה לטיפול במסגרת חוץ ביתית.
- 4.2 הבטחת סביבה מוגנת לילד בסיכון וסיפוק צרכיו הבסיסיים.
- 4.3 צמצום או מניעה של מצבי סיכון וסכנה במסגרת המשפחתית (הזנחה, שוטטות).
- 4.4 סיפוק התנאים הדרושים להתפתחותו הגופנית, הקוגניטיבית והנפשית התקינה של הילד.
- 4.5 שיפור רווחתם וביטחונם של הילדים והוצאתם ממעגל הסיכון.
- 4.6 שיפור התפקוד והטיפול ההורי בילד כך שיוכל לספק לילדו טיפול יום יומי, מוגנות וסביבה מיטיבה להתפתחותו התקינה.
- 4.7 שיפור מערכת היחסים בין הורים לילדיהם.
- 4.8 שיפור יכולת ההורים לטפל בילד בשובו מהשמה חוץ ביתית.

5. יעדים

ילדים

- 5.1 הבטחת מענה הולם להזנה, היגיינה, לבוש וטיפול רפואי.
- 5.2 קידום מצבם הרגשי של הילדים: הגברת תחושת הביטחון של הילדים במשפחה, חיזוק דימוי עצמי חיובי, חיזוק דפוסי התקשרות בטוחה.

- 5.3 קידום מצבם ההתנהגותי והחברתי של הילדים: הגברת דפוסי התנהגות נורמטיביים, מניעת התנהגויות מסכנות, השתלבות בחברת בני הגיל.
- 5.4 קידום מצבם הלימודי של הילדים: שיפור לימודי, הקניית כלים להצלחה בבית הספר ושיפור המוטיבציה ללמידה.
- 5.5 סיפוק סביבה יציבה ובטוחה עבור הילד.
- 5.6 חיזוק כוחות הילד ותחושת המסוגלות שלו בתחומי חייו השונים.

הורים

- 5.7 שיפור הטיפול היום יומי של ההורה בילד וההתארגנות הביתית סביב הזנה, היגיינה, לבוש וטיפול רפואי בילד.
- 5.8 הגברת היכולת ההורית לספק סביבה משפחתית מוגנת.
- 5.9 הפסקת פגיעה ישירה או עקיפה כלפי ילדים (הזנחה, אלימות).
- 5.10 שיפור תקשורת הורה ילד והרחבת מגוון התגובות ההוריות המיטיבות.
- 5.11 הגברת אחריות ההורים לדאגה להתפתחותם התקינה של ילדיהם במישורים שונים.
- 5.12 הגדרת תפקידים וגבולות ברורים בתוך המשפחה ויצירת סמכות הורית מותאמת.

6. עקרונות הטיפול הייחודיים

- 6.1 ההתערבות בפנימיית היום מבוססת על שותפות עם ההורים בכל שלבי הטיפול, שקיפות, הגדרה ברורה של הציפיות מהם ומתן מקום מרכזי לעמדתם. התכנית הטיפולית תגובש ביחד איתם ועם עו"ס המשפחה ועו"ס פנימיית היום ויתקיימו עימם מפגשים קבועים לאורך השנה להתייעצות ומעקב.
- 6.2 פנימיית היום הינה מסגרת טיפול אינטנסיבית המשלבת בין הטיפול בילד לבין התערבות עם ההורה בהקשר לתפקודו ההורי. תכנית ההתערבות תתייחס למצבו הלימודי, חברתי ורגשי של הילד ולטיפול ההורי בילד, ליחסים בין הילד להוריו, תוך הסתכלות והתייחסות טיפולית למערכת המשפחתית וליחסים בין האחים.
- 6.3 תכנית הטיפול תכלול לפחות שני סוגי התערבויות טיפוליות במקביל (בלפחות אחת מהן ישתתף ההורה). בהתאמה לצרכי המשפחה, ניתן להפעיל מגוון רחב של התערבויות טיפוליות: התערבות ביתית, טיפול פרטני בילד או בהורה, טיפול קבוצתי לילדים או להורים או לשניהם, טיפול משפחתי, הדרכה הורית, טיפול דיאדי, התערבויות טיפוליות באמצעים השלכתיות (מתחומי היצירה השונים כגון טיפול באמצעות אומנות, מוסיקה, תנועה, טיפול בעזרת בעלי חיים, מטבח טיפולי), התערבויות באמצעות ספורט לחיזוק קשר הורה ילד וכד'.
- 6.4 התכנית הטיפולית תגדיר בצורה ברורה ומדויקת את המטרות והתוצאות שרוצים להשיג בתום שלוש שנים בפנימיית היום. כל התערבות תהיה מכוונת מטרה. בכל שנת התערבות יוגדרו יעדים שונים בהתאם להתקדמות הטיפול.
- 6.5 הטיפול בפנימיית יום נועד להשלים ולחזק את האחריות שיש להורה על ילדו.

- 6.6 הטיפול מבוסס על גישת הכוחות – ההתערבות מכוונת לחיזוק הכוחות החיוביים וההסתגלותיים של ההורים והילדים במשפחה והעצמתם. החל משלבים מוקדמים בטיפול בפנימיית היום תתבצע הכנה של הילד והוריו לסיום ההתערבות, תוך חיזוק והעצמת יכולות התפקוד שלהם.
- 6.7 ישנה חשיבות רבה בהגמשת מיקום ההתערבות עם המשפחה. התערבויות הורים יכולות להתקיים במבנה הפנימיה, במחלקה לשירותים חברתיים או בבית המשפחה בשעות שמתאימות לה. זאת, עפ"י התכנית הטיפולית ובהתאם לצרכים וליכולות של המשפחות. התכנית הטיפולית הנה דינמית ויכולה להשתנות לאורך תקופת הטיפול.
- 6.8 יתקיים מעקב משותף של צוות פנימיית היום, צוות המחלקה לשירותים חברתיים וההורים באשר לביצוע והתקדמות התכנית הטיפולית.
- 6.9 גישות תרבותית – תכנית הטיפול תהיה מותאמת לצרכי המשפחה בהיבט תרבותי, דתי וכד'.

7. עקרונות ההפעלה

- 7.1 פנימיית היום אחראית על הטיפול הפסיכו-סוציאלי בהיבטי חייו השונים של הילד ועל התערבויות לשיפור התפקוד ההורי.
- 7.2 פנימיית היום תהיה ערוכה לספק שירות בוקר החל משעה 6:30 (בהתאם לצורכי הילדים והמשפחות) ופעילות שוטפת בתוך פנימיית היום במהלך ימי השבוע החל מסיום הלימודים ועד השעה 19:00 וביום ו' עד השעה 14:30.
- ההערכות כוללת:
- הסעת הילדים מבתי הספר לפנימיית היום.
  - הסעת הילדים לבית בתום הפעילות, בליווי של מדריך מפנימיית היום אשר יוודא הגעת הילד לביתו ולקבלתו על ידי ההורה.
- 7.3 יתקיימו קשרי עדכון ומעקב רציפים בין עו"ס פנימיית היום לעו"ס המשפחה, הן לצורך הערכה תקופתית בזמנים מוגדרים, כפי שיפורט בהמשך, והן באירועים חריגים. עו"ס פנימיית היום ישלח לעו"ס המשפחה דו"ח המתאר את השתלבות הילד במסגרת, התקדמותו בתחומי חיים שונים ואת ההשתלבות וההתקדמות של ההורים בטיפול. זאת, לפני ישיבות המעקב ולקראת ועדת תכנון טיפול. דו"חות אלו יתויקו בתיק המתנהל במחלקה.
- 7.4 בהתאם לתכנית הטיפולית, יעמוד צוות פנימיית היום בקשר רציף עם גורמים רלוונטיים בקהילה ובביה"ס בו לומד כל ילד.
- 7.5 פנימיית היום תמלא נתונים על הילדים בפנימיית היום לפי שיטת הרף. נתונים אלו ישמשו את הצוותים בתהליך גיבוש התכנית הטיפולית.
- 7.6 לכל משפחה יהיה תיק אישי בפנימיית היום ובו תיעוד ממצאי הרף, תכנית ההתערבות, יישומה ודו"חות רלוונטיים נוספים.
- 7.7 בפנימיית היום לא יטופלו במקביל יותר משני ילדים מאותה המשפחה.

8. אמות מידה להקמה

- 8.1 קיום קבוצה העונה למאפייני אוכלוסיית יעד של לפחות 15 ילדים (רצוי 2 קבוצות, בכל קבוצה 15 ילדים).
- 8.2 מיקום פנימיית היום - פנימיית היום תהיה נגישה למשפחות. קיימת תחבורה ציבורית מסודרת מהפנימייה ואליה לפחות עד השעה 19:00. המרחק בינה לבין מקום מגורי הילדים יהיה מקסימום 25 ק"מ.
- 8.3 רצוי שילדי פנימיית היום ימשיכו לימודיהם בבתי ספר בקהילה. ילד ששיבצו בפנימיית היום ידרוש נסיעות רבות תיבדק האפשרות (תוך התייעצות עם מפקח הקהילה של המחלקה) לשבצו בבית ספר בקרבת פנימיית היום. זאת, בהסכמת ההורים.
- 8.4 מבנה פנימיית היום – פנימיית יום תוקם במבנה הפנימיה המלאה. מבני הציבור, לרבות ספריה, בית תרבות, חדרי טיפול וחדרי חוגים בפנימייה יוכלו להכיל את כל ילדי פנימיית היום.

להלן דרישות המבנה לכל קבוצה של 15 ילדים:

המיתקן	גודל (מינימאלי)	כמות (מינימאלי)
מועדון פעילות	1.5 מ"ר לילד	1
מטבחון	12 מ"ר	1
פינות מנוחה	12 מ"ר	1
חדרי טיפול	16 מ"ר עם מחיצה המאפשרת לחצות את החדר ולקיים בו 2 טיפולים במקביל או 2 חדרי טיפול 12 מ"ר לפחות כל אחד	1
שירותים	1.5 מ"ר	2
מקלחות	3 מ"ר	1
חדר מינחלה	16 מ"ר	1

- 8.5 הסעות מבית הספר לפנימיית היום וממנה לבית הילד. יש להקפיד על הנהלים המופיעים ב'קובץ נהלים': המעון ופעולותיו המתאימים להסעת ילדים.
- 8.6 תשתיות בפנימיית היום – התשתיות אמורות לספק את כל האמצעים ליצירת אווירה חמימה ונעימה הדומה ככל שניתן לבית, הן לפעילות הפגתית והן להכנת שיעורי בית. הפנימיה חייבת להיות מצוידת בתשתיות ראויות שיועמדו לרשות ילדי פנימיית היום, כדלקמן:

דרישות הציוד	המיתקן בו יוצב הציוד
כל החללים יהיו ממוזגים בהתאם לעונות השנה.	כללי
שולחנות, כיסאות, מרחב למשחקים, משחקי חדר, פינת שתייה, ריהוט לאוכל, שולחן חלוקה, ציוד לשמירת החום של המזון.	מועדון פעילות
מתקני חימום מזון, מתקן קירור לשמירת מזון, כלים לחלוקת אוכל, כלי אוכל קשיחים, סכו"ם מלא, קנקנים לשתיה, כוסות, מפות, מפיות, כלי הגשה מרכזיים, כפות הגשה.	מטבחון
מיטות / מזרונים.	פינות מנוחה
שולחן משרדי, כיסאות.	חדרי טיפול
ציוד שירותים מתכלה.	שירותים
ציוד מקלחת מתכלה.	מקלחת
שולחן משרדי, כסא, ארון תיקיות נעול, מחשב + חיבור זמין לאינטרנט, קו טלפון, מדפסת, ציוד משרדי נוסף לרבות ציוד משרדי מתכלה.	חדר מנהלה

- 8.7 פנימיית יום תיפתח לאחר בדיקת ההיבטים הבאים: מיפוי צרכים ביישובים, בדיקת פוטנציאל ההפניה הקהילתי (עדיפות לשתי קבוצות – לפחות 30 ילדים), יכולת המחלקות ליעד לפנימיית היום מכסות להוצאה חוץ ביתית, יכולת מבני הציבור והגודל הכללי של הקמפוס, כולל מקלטים, להכיל גם את ילדי פנימיית היום (לרבות חדר אוכל, ספריה, בית תרבות, וחדרי חוגים).
- 8.8 אישור לפתיחת פנימיית יום יינתן ע"י הפיקוח הארצי, בהמלצת הפיקוח המחוזי (תוך התייעצות של מרכז השירות במחוז עם מפקחי הקהילה ומפקח הפנימיה).
- 8.9 לצורך אישור פתיחת קבוצה נוספת בפנימיית יום קיימת יבחן הפיקוח המחוזי את פוטנציאל ההפניה הקהילתי, יכולת המחלקה ליעד מכסות להוצאה חוץ ביתית, עמידה בדרישות המבנה והציוד ויחס הילדים בפנימייה לעומת פנימיית היום. הפיקוח המחוזי יעביר המלצתו לאישור הפיקוח הארצי.

9. משך הטיפול

- 9.1 הטיפול בפנימיית היום נמשך עד 3 שנים ובמצבים מיוחדים אפשר להאריך בשנה נוספת.
- 9.2 במקרים מיוחדים (כגון ילד שנשאר כיתה, אירוע משברי עכשווי במשפחה) שבהם עו"ס המשפחה סבור שיש לאפשר המשך השתתפותו של ילד בפנימיית יום לתקופה של שנה נוספת, הוא יפנה לעו"ס פנימיית היום לקבלת המלצתו. עו"ס המשפחה יפנה לפיקוח המחוזי לקבלת אישור הארכה לשנה נוספת.
- 9.3 להלן התהליך הנדרש לקבלת אישור חריג להארכת משך השהות מעל 3 שנים (לשנה נוספת בלבד):

1. דיון בוועדת תכנון טיפול והערכה במחלקה בהשתתפות נציגי הפנימייה וההורים. יש לבחון מה מצפים שיושג בשנה הרביעית והנוספת, שטרם הושג בשלושת השנים שקדמו לכך.
2. הגדרת תכנית טיפולית ברורה ומטרות ייחודיות לשנה הרביעית והאחרונה עבור הילד והוריו ולקראת יציאת הילד מהמסגרת.
3. העברת דו"ח סוציאלי וסיכום דיון בוועדת תכנון טיפול למפקח המחוזי בקהילה עם הסבר לבקשה לאישור החריג לשנה נוספת, בצירוף התכנית הטיפולית שנקבעה.

10. מודל ההתערבות הרב תחומי, המשולב

- 10.1 המודל הרב תחומי המשולב של פנימיית היום נועד כדי להתאים עצמו בצורה גמישה לצרכי הילדים וההורים. פנימיית היום תהיה ערוכה להפעיל את מכלול ההתערבויות שיצוינו בהמשך בהתאם לצרכים העולים בוועדת תכנון טיפול והערכה ובתהליך גיבוש התכנית הטיפולית עם כניסת המשפחה לפנימיית היום.
- 10.2 בפנימיית היום מיושם מודל רב תחומי משולב ובו חמישה מרכיבים להתערבות עם הילדים וההורים: עבודה ביתית, התערבויות טיפוליות עם ההורים לשיפור התפקוד ההורי והקשר בין ההורים לילד, מסגרת שהייה יומית לילד, התערבות רב תחומית (רגשית, חברתית ולימודית) עם הילד, חיזוק החיבור בין המשפחה לקהילה.
- 10.3 להלן חמשת המרכיבים של מודל ההתערבות:
  - **התערבות ביתית להורים (וילדים)** - לשיפור בהתארגנות ההורה בביתו, בתפקוד הורי יום יומי - בהתערבות אנשי מקצוע ו/ או בית/ מדריך. התערבות זו מוצעת בשעות הבוקר ו/או הערב.
  - **התערבות טיפולית אינטנסיבית לשיפור התפקוד ההורי וקשר הורים ילדים** - מגוון התערבויות טיפוליות אינטנסיביות שנועדו לצמצם את מצבי הסיכון הקשורים בתפקוד ההורי ולמנוע הוצאת הילד מהבית.
  - **התערבות רב תחומית בילד** - לשיפור תפקודו הרגשי, לימודי, חברתי של הילד.
  - **מסגרת שהייה יומית לילדים** - מתן מסגרת שהייה במרבית שעות היום (למעט השעות בהם שוהה במסגרת החינוכית) ובמצבי משבר, כולל הזנה.
  - **חיזוק המעטפת הקהילתית עבור המשפחה** - המשפחה ממשיכה לתפקד כתא משפחתי מאוחד ולהיעזר בשירותים הקהילתיים השונים. פנימיית היום פועלת לשילוב הילד והוריו בשירותים הקהילתיים השונים, לחיזוק החיבורים ביניהם ולשיפור יחסי הגומלין ויכולת ההורים להיעזר בהם.

11. יחסי הגומלין בין המחלקה לשירותים חברתיים לפנימיית היום

- 11.1 המחלקה שותפה מלאה לטיפול בילד ובהוריו לצד פנימיית היום. השיתוף ביניהם יאפשר טיפול יעיל יותר במשפחה ומעקב מתמיד אחר התקדמותה בתכנית הטיפולית. שותפות זו באה לידי ביטוי בשלבי הטיפול השונים, כפי שיפורטו בסעיף 12, בהתייעצויות שוטפות ובהשתתפות תקופתית משותפת של עו"ס המשפחה ועו"ס פנימיית היום בוועדת המעקב החצי שנתית ובוועדת תכנון טיפול והערכה מדי שנה.
- 11.2 התכנית הטיפולית שתקבע עבור הילד ומשפחתו תגדיר באילו מטרות תתמקד פנימיית היום ובאילו מטרות תתמקד המחלקה. פנימיית היום מציעה מגוון של התערבויות לימודיות, חברתיות וטיפוליות עבור הילד וטיפול / הדרכה המתאימים לטיפול ההורי בילד. המחלקה תציע התערבויות המתמקדות במטרות נוספות עבור המשפחה או יחידים בה, כפי שיקבע בוועדת תכנון טיפול והערכה.
- 11.3 עו"ס המשפחה ועו"ס פנימיית היום יקיימו קשר שוטף כדי לתאם את דרכי ההתערבות ולהעביר מידע באשר לשינויים במצב המשפחה או התרחשותם של אירועים חריגים.
- 11.4 מדי כחצי שנה, לקראת הדיון בוועדת ההערכה החצי שנתית, ישלח עו"ס פנימיית היום דיווח כתוב לעו"ס המשפחה ובו פירוט ההתערבויות בהם משתתפים הילד והוריו (טיפולים, חוגים, עזרה לימודית וכד'), הערכה של מידת ההתקדמות ונקודות ציון חשובות. כמו כן, אחת לשנה, לקראת דיון בוועדת תכנון טיפול והערכה, ישלח עו"ס פנימיית היום דו"ח מקיף על התקדמות הילד והוריו עפ"י התכנית הטיפולית בשנה החולפת.
- 11.5 נספח ג' כולל הסכמות הדדיות לעבודה משותפת בין פנימיית היום לבין המחלקה לשירותים חברתיים ובו התייחסות ליחסי הגומלין ביניהם בעבודתם עם ילדים ומשפחות.
- 11.6 המחלקה לשירותים חברתיים תקצה רפרנט מטעמה אשר יהווה נציג קבוע בקשר בין המחלקה לבין פנימיית היום וירכז סוגיות הקשורות לטיפול בפנימיית היום. תפקיד הרפרנט לקדם את העבודה המשותפת בין המחלקה לשירותים חברתיים ופנימיית היום ולוודא עבודה בהתאם לנהלים: קיום מפגשי הכנה ואוריינטציה למשפחות לפני התחלת הטיפול בפנימיית היום, קיום מפגשי מעקב, יידוע ועדכון המשותפים לפנימיית היום ולמחלקה, הגדרת תכניות התערבות ממוקדות מטרה הלוקחת בחשבון את היעדים הראשוניים שנקבעו בוועדת תכנון טיפול, חלוקת תפקידים בין עו"ס המשפחה לעו"ס פנימיית היום, הכנת המשפחות לסיום הטיפול בפנימיית היום וכד'. כמו כן, הרפרנט יעקוב אחר השירותים שמקבלים ילדים והוריהם ויהווה נציג של המחלקה בוועדת ההיגוי השנתית שעורכת פנימיית היום.
- 11.7 מומלץ לקיים קבוצות משותפות אשר יונחו ע"י עו"ס פנימיית יום ועו"ס המחלקה.

12. התכנית הטיפולית

12.1 שלבי הטיפול

ניתן להבחין בין 7 שלבים שונים לטיפול במסגרת פנימיית היום. בכל שלב מוגדרים היחסים בין המחלקה לבין פנימיית היום.

12.1.1 ועדת תכנון טיפול והערכה

עו"ס משפחה הסבור שפנימיית היום היא המענה המתאים למשפחה, יברר עם ההורים והילד את הנכונות והיכולת שלהם להשתתף בטיפול במסגרת. חשוב במיוחד להבהיר להורים את מהות הטיפול בפנימיית היום והציפיות מהם. במקביל, הוא יברר באופן ראשוני אפשרות לקליטת הילד במסגרת.

המלצה על הפנייה לפנימיית יום תתקבל בוועדה. הוראה 8.9 בתע"ס מפרטת את דרכי עבודתה של הועדה. יש לפעול לפי הוראת זו ולשים דגש מיוחד על התהליכים הבאים:

- א. דיון על הדאגות והחוזקות.
  - ב. הסכמה על הדאגות.
  - ג. הקשבה לרצון ההורים מהתכנית, תמונת העתיד שלהם עבור הילדים ועצמם.
  - ד. הסבר על פנימיית היום והבהרת הציפיות מההורים לשיתוף פעולה ולהשתלבות בתכנית הטיפול.
  - ה. הגדרת מטרות משותפות (הורים ועו"סים) מהטיפול בפנימיית היום עבור הילדים וההורים.
  - ו. קבלת הסכמת ההורים למטרות אלו ולתכנית בפנימיית היום.
  - ז. הגדרת הצורך בשירות בוקר וערב לתקופת הטיפול ההתחלתית ועד שלב גיבוש התכנית הטיפולית.
- במקרים שבהם יש התלבטות לגבי שילובו של ילד והוריו בטיפול בפנימיית היום, יש לפנות למפקח הקהילה על הרשות המקומית.
- תפקיד עו"ס המשפחה:** אחראי להכנת ההורים, לזימון הוועדה ולגיבוש תכנית טיפולית ראשונית עבורם.

12.1.2 בחינת התאמה למסגרת פנימיית היום

שלב זה כולל שני חלקים: העברת מידע על הילד ומשפחתו וראיון קבלה.

א. **העברת מידע על הילד ומשפחתו** – כדי לבחון התאמה ראשונית ולסייע בתהליך ההיכרות, ישלח עו"ס המשפחה את המידע הבא אודות הילד ומשפחתו. זאת, לפני ראיון הקבלה:

- דו"ח פסיכו-סוציאלי
- אבחונים מקצועיים (אם בוצעו) על המצב הלימודי, בריאותי ונפשי של הילד (למשל, אבחון פסיכו-דיאגנוסטי, אבחון דיסקטי, דו"ח נוירולוגי וכד')

- סיכום הדיון של ועדת תכנון טיפול והערכה והתוכנית הטיפולית הרלוונטית לפנימיית היום, כולל ציפיות ההורים מהמסגרת.
  - תכנית הטיפול הראשונית שגובשה בוועדה, כולל המטרות הראשוניות שנקבעו והמתכונת המוצעת להתערבות בוקר/ ערב.
- ב. **ראיון קבלה** - הילד והוריו יוזמנו לפנימיית היום לצורך הכרות. צוות הפנימייה יסביר מהי פנימיית היום ומהות הטיפול בו ויתרשם מהילד והוריו. מומלץ לחלק להורים חומר כתוב על פנימיית היום עם פירוט ההתערבויות הטיפוליות לילד ולהורה והפעילות הלימודית, העשרתית והחברתית בפנימיית היום.
- תפקיד עו"ס המשפחה:** מעביר את המידע הנדרש לפנימיית היום, מתאם את ביקור ההיכרות של הילד וההורים ומגיע איתם לביקור זה ולראיון ההכרות.

12.1.3 הכנה לכניסה לפנימיית היום

עד לכניסת הילד לפנימיית היום, נדרשת הכנה לו ולהוריו.

תפקיד עו"ס המשפחה: ביצוע הכנה פרטנית של הילד והוריו או שילובם בהכנה קבוצתית לפנימיית יום (הכרת המסגרת, הצוות ודרכי העבודה בפנימיית היום, והציפיות מהם).

12.1.4 קליטת הילד בפנימיית היום ובניית תכנית טיפולית לילד

ולהוריו

בחודשיים הראשונים לכניסת הילד לפנימיית היום, צוות הפנימייה יכיר את הילד והוריו. בתהליך ההכרות יש לשים דגש על בחינת המצב והצרכים של בני המשפחה השונים, כוחות בני המשפחה, מערכות היחסים בין בני המשפחה, הרקע שהביא אותם לפנימיית היום וההיסטוריה המשפחתית והשפעותיה על בני המשפחה, גורמים המעכבים או מקדמים שינוי ולהיבטים תרבותיים כגון: סגירות – פתיחות, חלוקת תפקידים במשפחה, נורמות מקובלות וכד'.

התכנית הטיפולית שתגובש תתייחס להיבטים שונים בתפקוד ההורים (התארגנות יום יומית, טיפול הורי, תקשורת הורה ילד, מערכות היחסים במשפחה ועם הקהילה וכד') והילד (מבחינה רגשית, חברתית ולימודית). תכנית זו תיושם במגוון התערבויות ושיטות טיפול תוך שימוש בכלים טיפוליים מגוונים ויצירתיים.

התכנית הטיפולית תגובש ביחד עם ההורים ועם עו"ס המשפחה ותסתמך על עיקרי הדיון בוועדת תכנון טיפול והערכה, על המטרות הכלליות שנקבעו שם להתערבות וכן על תוצאות שיטת הרף.

התכנית הטיפולית תתייחס לנקודות הבאות:

- א. נושאים שיטופלו ע"י פנימיית היום.
- ב. נושאים שיקודמו בשותפות עם גורמים נוספים בקהילה (כגון עו"ס המשפחה, תחנה לבריאות הנפש וכד').

- ג. תוצאות הניתנות למדידה באמצעותן ניתן יהיה להעריך התקדמות.
- ד. סוג ודרכי התערבות ופירוט בני המשפחה השותפים: באילו התערבויות טיפוליות ישולבו ההורים והילד בפנימיית היום.
- ה. ציפיות מההורה מבחינת: ארגון הילד לבי"ס בשעות הבוקר, הימצאות מבוגר בבית לקליטת הילד בתום הפעילות בפנימיית היום ולהיקף השתתפותו בפעילויות/ התערבויות טיפוליות.
- ו. המסגרת (setting) הטיפולית.
- ז. חלוקת תפקידים בין עו"ס פנימיית היום לבין עו"ס המשפחה.
- מרכיבי התכנית הטיפולית יתורגמו לחוזה טיפולי בין פנימיית היום להורים.
- תפקיד עו"ס המשפחה:** ישתתף בפגישה זו לקביעת התכנית הטיפולית בפנימיית היום. כמנהל ההתערבות במשפחה, הוא יעקוב אחר התקדמות הטיפול עפ"י המטרות שנקבעו.

12.1.5 יישום תכנית הטיפול להורים ולילדים

תכנית הטיפול הממוקדת במטרה ובזמן תכלול לפחות שני סוגי התערבויות טיפוליות במקביל (בלפחות אחת מהן ישתתף ההורה). ההתערבויות שיבחרו יהיו פועל יוצא של המטרות שהוגדרו להורים וילד. בכל פנימיית יום ימצא תיעוד של מכלול ההתערבויות בהן משולבים הילדים והוריהם.

נוסף על תכנית הטיפול המוגדרת, יתקיימו בכל שנה ע"י צוות פנימיית היום לפחות שני ביקורי בית לכל ילד. ביקורים אלו נועדו כדי ללמוד על סביבת חייו של הילד, לחזק את ההיכרות והאמון עם ההורים, לזהות דפוסי אינטראקציה ודינמיקה משפחתית, לאתר קשיים בהתארגנות המשפחתית ומוקדים שונים להתערבות שיקדמו את מצבו של הילד ואת הטיפול ההורי בילד.

א. יישום התכנית הטיפולית להורים:

הטיפול בהורים הוא ציר מרכזי בפנימיית היום. לכל הורה תבנה תכנית טיפולית אישית המותאמת לצרכיו וליכולותיו ולאתגרים שזוהו והביאו להשמת הילד בפנימיית היום.

1. **מטרות ההתערבות עם ההורים** מותאמות לשנה שבה נכנס הילד לפנימיית היום ומשתנות בהתאם.

בשנה ראשונה: השנה הראשונה מוקדשת להכרות של ההורים עם הפנימיה והצוות, יצירת קשר ואמון, הכרת ההורים כאינדיבידואלים ובהמשך הכרתם בתפקידם ההורי והעצמתם. בשנה זו חשוב להתחיל במפגשי אוריינטציה להכרות עם המסגרת ודרכי עבודתה ועם הצוות (2-3 מפגשים), מפגשים אישיים עם ההורים ליצירת קשר, אמון והעצמה ולקראת אמצע השנה, התערבויות הממוקדות בתפקיד ובמיומנויות

הוריות. בהתאם לתכנית הטיפולית שגובשה ביחד עם המחלקה, יש לבדוק את נחיצות התערבות הבוקר והערב כבר משלבי השהות הראשונים בפנימיית היום. **בשנה שניה**: בשנה זו ההתערבויות יתמקדו בתפקוד ההורי ובקשר הורה ילד (חיזוק הקשר בין ההורה לילד, חיזוק התפקוד והמיומנויות ההוריות, חיזוק התקשורת החיובית בין ההורה לילד). נוסף על מגוון ההתערבויות הטיפוליות, ע"מ להרחיב את מספר החוויות החיוביות של ההורה והילד ביחד, יתקיימו בכל שנה מספר פעילויות משותפת להורים וילדים.

בשנה השלישית: הכנת ההורה והילד לקראת סיום הטיפול בפנימיית היום. ימשכו התערבויות לחיזוק קשר הורה ילד והתפקוד ההורי, אולם ינתן דגש להתערבויות המעצימות את התפקיד ההורי העצמאי מול הילד תוך חשיבה על ההתארגנות של ההורה והטיפול שלו בילד בסיום פנימיית היום והחיבור למגוון השירותים בסביבה הקהילתית.

2. **מגוון התערבויות עם הורים**: הדרכה ביתית לתפקודים יום יומיים (התערבות בוקר/ערב), הדרכה הורית לאם, הדרכה הורית לאב, הדרכה הורית לשני ההורים, טיפול פרטני באם, טיפול פרטני באב, קבוצת הורים, קבוצה לאימהות ולאבות בנפרד, טיפול דיאדי הורה- ילד, התערבות משפחתית כולל קבוצת האחאים במידת הצורך, קבוצות טיפוליות הורים ילדים, קבוצות לחיזוק קשר הורה ילד באמצעות ספורט, קבוצות לחיזוק קשר הורה ילד באמצעים יצירתיים (דרמה, גינון, בישול, בעלי חיים, אומנות וכד').

ב. יישום התכנית הטיפולית להורים:

1. התכנית האישית לילד תכלול את מגוון ההתערבויות בהם ישתתף: תגבורים לימודיים, פעילויות וחוגים וסוגי הטיפולים הרגשיים הפרטניים/ קבוצתיים והמשותפים לו ולהוריו.
2. עם הגעת הילדים מביה"ס, ילווה אותם הצוות לארוחת צהריים וכנס אותם לפעילות הכנת שיעורי בית ולמפגשים קבוצתיים.
3. צוות הפנימיה אשר יקבל את הילדים יערוך רשימת נוכחות. יש לברר את סיבת ההיעדרות של ילדים שלא הגיעו לפנימיית היום. יש לעדכן את עו"ס המשפחה כאשר ההיעדרות אינה מוסברת או נמשכת.
4. שעות אחה"צ ינוצלו לפעילויות הורים וילדים, פעילויות העשרה, חוגים ופעילות חברתית חווייתית, כולל שימוש בכל המתקנים והמשאבים של הפנימיה (מתקני ספורט, ספרייה וכד').
5. בשעות הערב, ילווה הצוות החינוכי את הילדים לארוחת הערב, יודא מוכנות ליום הלימודים הבא וילווה אותם לבתיהם.

12.1.6 מעקב אחר מצבם של ההורים והילדים והשתתפותם

בתכנית הטיפולית

יש להעריך את יישומה של התכנית הטיפולית ואת ההתקדמות בטיפול בדיוני המעקב וההערכה הבאים. לפני כל ועדה, יעביר עו"ס פנימיית היום לעו"ס המשפחה דו"ח מפורט על מצב הילד וההורים והתקדמות הטיפול. במצבי משבר או אירועים חריגים, אין להמתין לוועדות אלו, אלא עו"ס פנימיית היום ועו"ס המשפחה יקיימו דיון דחוף בנושא.

א. ועדת הערכה חצי שנתית

הועדה תערך בפנימיית היום בסביבות ינואר/ פברואר.

משתתפים: בישיבה זו ישתתף עו"ס פנימיית היום, עו"ס המשפחה, ההורים וגורמים רלוונטיים נוספים.

מטרות ועדת הערכה החצי שנתית:

- שמיעת שביעות הרצון של ההורים מהתהליך ותפיסתם את ההשתלבות וההתקדמות שלהם ושל ילדם.
- דיווח על השתלבות הילד במסגרת והצגת נקודת המבט שלו לגבי הטיפול במסגרת (כפי שיציגו זאת עו"ס פנימיית היום וההורים).
- עדכון של צוות פנימיית היום באשר למידת ההשתתפות של הילד והוריו בתכנית הטיפולית. יוצגו ההתערבויות בהם שולבו ההורים והילדים מאז כניסתם לפנימיית היום, מידת שיתוף הפעולה ומידת ההתקדמות שהושגה. העדכון יתייחס גם למצבו הלימודי, החברתי והרגשי של הילד ויוצגו אירועים חריגים בהם היו הילד ו/או הוריו מעורבים.
- עו"ס המשפחה יעדכן במצב המשפחה ובהתקדמותה בתחומים נוספים בהם נקבע שיטפל.
- דיון בהתקדמות לאור המטרות שהוגדרו בתכנית הטיפולית לילדים ולהורים.
- דיון בהמשך הטיפול בילד ובהוריו: מטרות והתערבויות טיפוליות.

ב. דיון מעקב שנתי אחר ביצוע תכנית הטיפול בוועדת תכנון טיפול והערכה

הועדה תערך במחלקה בסביבות מאי/יוני.

הישיבה בוועדת תכנון טיפול והערכה תתנהל בהתאם למדיניות בהוראה 8.9 בתע"ס. משתתפים: ההורים, הילד, עו"ס המשפחה ועו"ס פנימיית היום וגורמים רלוונטיים נוספים.

מטרות המעקב בוועדה לתכנון טיפול והערכה:

- לשמוע מההורים ומהילד כיצד הם מרגישים במסגרת ומעריכים את ההתקדמות שלהם.
- להעריך את התקדמות הטיפול בילד ובהורים עפ"י המטרות שהוגדרו
- להחליט על המשך שהות בפנימיית היום או שינוי בסידור.

- לבחון את ההתערבויות והשירותים שקיבלו הילדים וההורים ולהציע אלטרנטיבות לקידום מצבם.
- להגדיר במשותף מטרות להתערבות עם הילד והוריו לשנה הקרובה ולגבש בהתאם את התכנית הטיפולית.

תפקיד עו"ס המשפחה: יעקוב אחר התכנית הטיפולית של הילד והוריו והתקדמותם, ישתתף בוועדת ההערכה החצי שנתית, יזמן את דיון המעקב בוועדת תכנון טיפול והערכה ויכין אותה בהתאם להוראת התע"ס.

12.1.7 הכנת הילד וההורה לסיום הטיפול בפנימיית היום

הכנת הילד ומשפחתו לסיום הטיפול בפנימיית היום אינם נופלים בחשיבותם מכל השלבים הקודמים שהוזכרו לעיל. המטרה העיקרית של השלב הזה היא להכין את הילד וההורים לשהות מלאה של הילד בבית ולדאוג למענים בקהילה שיסייעו להם במעבר זה או לחלופין, להכין את הילד וההורים לשילוב במסגרת פנימייה אינטרנית.

הכנה זו היא חלק מהותי מהטיפול בפנימיית היום. שנה לפני סיום תקופת הטיפול בפנימיית היום, במסגרת ועדת תכנון טיפול והערכה, תבנה תכנית טיפולית לילד ולהורה ובה תהיה התייחסות להכנה הנדרשת להם, תפקיד עו"ס המשפחה ועו"ס פנימיית היום בשלב הזה, למענים התומכים הנדרשים עבור המשפחה בסיום תקופת הטיפול ולאופן שבו המחלקה תלווה את המשפחה בתקופת ההסתגלות. במידה והעריכו בוועדה שהילד לא יוכל לחזור לשהות מלאה בביתו, יש להיערך למציאת מענה מתאים. בסיום הטיפול בפנימיית היום, עו"ס המשפחה יבצע ליווי ומעקב אינטנסיבי אחר המשפחה לתקופה של לפחות חצי שנה.

תפקיד עו"ס המשפחה: כשנה לפני סיום הטיפול בפנימיית היום, יזמן עו"ס המשפחה את הדיון במסגרת ועדת תכנון טיפול והערכה. בסיום הטיפול בפנימיית היום, עו"ס המשפחה ילווה את הילד בתהליך השתלבותו וידאג להסדרת מענים רגשיים, לימודיים, חברתיים או משפחתיים בהתאם לצורך. הוא ילווה את ההורים ויעקוב אחר הטיפול ההורי בילד.

12.2 שירות בוקר / ערב

12.1.1 שירות הבוקר והערב שניתן ע"י פנימיית היום מהווה את מרכיב העבודה הביתית במודל ההתערבות.

12.1.2 שירות בוקר וערב מהווים הזדמנות ללמוד על דינמיקת היחסים בתוך הבית וליישם התערבויות שיכולות לסייע בתפקוד הקונקרטי של ההורה עם הילד: פעולות נדרשות בבוקר ובערב עם הילד, הכנת הילד לביה"ס/ לשינה, הכנת כריך בבוקר, ארגון זמן, השמת גבולות והתארגנות בבית (למשל, לשינה, קימה) וכד'.

12.1.3 ישנם שני סוגים של שירות בוקר אשר ייקבעו עפ"י צרכי המשפחה: הגעה של איש צוות לבית הילד וסיוע להורים בהתארגנות הילד לבית הספר (התערבות ביתית) או הגעה של הילד מביתו לפנימיית היום (יאכל ארוחת בוקר ויצויד בכריך לארוחת עשר). פנימיית היום חייבת להיערך למעבר של ילד מסוג שרות בוקר אחד לסוג שירות בוקר שני ולהיות מסוגלת לספק את שניהם.

12.1.4 עפ"י התכנית הטיפולית, שירות זה יינתן בד"כ ע"י אם הבית או המדריך. ייתכנו מצבים שבהם גורם טיפולי יהיה מעורב במתן שירות זה. במצבים מסוימים נכון יהיה להפעיל את המשפחה המורחבת ע"מ ליישם את שירותי הבוקר והערב.

12.1.5 בשלב הראשון של הטיפול בפנימיית היום ועד שלב קביעת התכנית הטיפולית, המחלקה לשירותים חברתיים תקבע (במסגרת ועדת תכנון טיפול והערכה) את הצורך בשירות בוקר או ערב ואת המתכונת הנדרשת. בשלב גיבוש התכנית הטיפולית ידון צוות פנימיית היום ביחד עם עו"ס המשפחה וההורים בשירות הבוקר והערב הנדרש עפ"י צרכי המשפחה.

12.1.6 שירות בוקר וערב יהיה מוגדר ומוגבל בזמן. מטרותיהן של התערבויות אלו ומשכן יקבעו ביחד עם המשפחה ובהתאם לצרכיה.

12.1.7 עו"ס המשפחה יהיה אחראי למעקב אחר ביצוע תכנית הבוקר והערב. כל שינוי במתכונת ההתערבות ידון בוועדת ההערכה התקופתית.

12.3 יום שישי

12.1.8 לצוות פנימיית היום ישנה אחריות לילדים במהלך כל ימות השבוע, כולל יום שישי.

12.1.9 הצוות יעקוב לקראת סופי השבוע אחר המצב וההתארגנות בבית בסוף השבוע ע"מ לוודא שהילד יטופל כראוי בביתו.

12.1.10 כל ילד והורה יקבלו מספר טלפון למצבי חירום שיהיה זמין עבורם 24 שעות, אליו ניתן להתקשר במצבי משבר.

12.1.11 הפנימיה תהיה ערוכה לקלוט ילדים במצבי משבר לשינה בסוף השבוע.

12.1.12 ביישובים בהם הלימודים מתקיימים 5 ימים בשבוע, פנימיית היום תפעל בימי שישי בשעות היום ועד השעה 14:30.

13. כוח אדם

כוח האדם המפעיל את פנימיית היום מפורט בטבלה בהמשך. יש לוודא עמידה בדרישות החוק למניעת העסקת עברייני מין ולשמור בתיקו האישי של כל עובד את האישור מהמשטרה הניתן עפ"י החוק האמור. דרישה זו מתייחסת לכל כוח האדם המועסק ובכלל זה עובדים קבועים, עובדים זמניים, מתנדבים וסטודנטים וכד'.

13.1 מודל כ"א (לכל קבוצה של 15 ילדים):

תפקיד	אחוזי משרה
-------	------------

0.25	מנהל/ מרכז פנימיית יום
0.20	אם בית
0.08	אחות (0.25 לקבוצה של 45 ילדים)
2.00	מדריך
0.50	מטפל באומנות/מטפלים שונים
0.50	פסיכולוג
0.50	עובד סוציאלי
0.06	הדרכה לעו"ס

13.2 הגדרות בעלי התפקיד בפנימיית יום:

13.2.1 מרכז פנימיית יום

כישורים

- בוגר לימודי עבודה סוציאלית/ חינוך או מדעי החברה.
- בעל ותק של לפחות 5 שנים במסגרות לטיפול בילדים ומשפחות בסיכון.
- יכולת לניהול צוות, עדיפות לניסיון ניהולי.
- יכולת לעבודה בשעות אחה"צ והערב.

תפקיד

- אחראי להפעלת פנימיית היום עפ"י הוראה זו והנחיות נוספות כפי שמפורסמות מעת לעת ולביצוע המדיניות.
- אחראי לניהול השוטף של פנימיית היום, לרבות ניהול אדמיניסטרטיבי הכולל את ארגון מערך ההסעות, החוגים, בניית תכנית עבודה וכד'.
- אחראי להתנהלות התקינה של פנימיית היום, כולל לטיפול בבעיות משמעת בקרב ילדים.
- אחראי ליישום המודל הטיפולי של פנימיית היום על מרכיביו השונים.
- אחראי לקיומו של קשר שוטף בין צוות פנימיית היום לבין גורמים שונים בקהילה (מחלקת הרווחה, מערכת החינוך וכד').
- אחראי לוודא שמתקיימות ישיבות צוות והדרכות לעובדים.
- אחראי לעבודה מסונכרנת של הצוות עפ"י תכנית העבודה שנקבעה.
- חבר בהנהלת הפנימיה.
- דואג שעובדים בפנימיית היום יקבלו את ההכשרה הנדרשת עבורם.
- דואג שצוות פנימיית היום ימלא את נתוני הרף עפ"י מדיניות שירות ילד ונוער.
- אחראי לדיווח שוטף ולמסירת כל מידע שיידרש מטעם הפיקוח.
- משתתף בהכשרות השירות.

- אחראי לטיפול באירועים חריגים לפי הנוהל.

13.2.2 עובד סוציאלי

כישורים

- עו"ס בעל ניסיון של לפחות שלוש שנים בטיפול בילדים ומשפחות בסיכון.
- בעל ניסיון בעבודה טיפולית עם הורים.
- יכולת ארגון ועבודת צוות.
- נכונות לעבודה בשעות אחה"צ והערב.

תפקיד

- מנהל את הטיפול בילד ובהוריו בתוך פנימיית היום ואחראי לליווי הילדים וההורים בשלבי הטיפול השונים.
- אחראי לניהול תיק הטיפול בילד ובהוריו, כולל מילוי נתוני הרף עפ"י המדיניות.
- שותף לקביעת התכנית הטיפולית של כל ילד ביחד עם עו"ס המשפחה, ההורים, הילד ובהתאם לנתוני הרף. שותף לקבלת החלטות לגבי אופן ודרכי הטיפול בילד ולקביעת הדמות המטפלת (פסיכולוג, עו"ס, מטפל באומנות).
- מבצע התערבויות טיפוליות עם הורים ו/או ילדים בהתאם לתכנית הטיפולית שגובשה: טיפול פרטני, טיפול דיאדי, התערבות משפחתית או קבוצתית.
- אחראי על קיום ישיבות של הצוות בפנימיית היום המטפל במשפחה לצורך תיאום הטיפול ודיון בהתקדמות.
- מבצע התערבויות במצבי משבר.
- מבצע מעקב אחר הטיפול הפסיכיאטרי בילד.
- שותף לקביעת מדיניות הטיפול בפנימיית היום תוך הסתמכות על גישה מערכתית.
- מייעץ למנהל ולחברי צוות אחרים בקשר לסוגיות כלליות של טיפול בילדים ובמשפחותיהם.
- מדריך את המדריכים.
- יוצר קשר עם גורמי חוץ בנושאים שונים הקשורים בילד, בראש ובראשונה עם עו"ס המשפחה במחלקה לשירותים חברתיים במקום מגוריו, גורמי בריאות, חינוך וכד'.
- אחראי לקיום מעקב אחר התקדמות הטיפול של ההורים והילד וישיבות הערכה תקופתיות בשיתוף עם עו"ס המשפחה. זימון הגורמים מחוץ לפנימייה לישיבות הנ"ל.
- משתתף בדיוני ועדת תכנון טיפול והערכה המתקיימת במחלקה אחת לשנה עבור כל משפחה.
- עובד במשותף עם גורמי הטיפול בבתי הספר תוך קידום היבטים הקשורים בהבנת התנהגותו של הילד ותופעות שונות אצלו.
- מהווה 'דלת פתוחה' לילדים להתייעצות במצבי קושי משפחתיים וחברתיים.
- מתעד באופן מסודר את עבודתו מול הילדים והוריהם ומדווח תקופתית בכתב (מדי חצי שנה) על ההתקדמות בתכנית הטיפולית.
- מתכלל את תהליך הפרידה מפנימיית היום בשותפות עם הקהילה.
- מעורב בחיפוש מענים/ סידורים חלופיים בשעת הצורך, למשל בתקופת חופשות.
- מלווה ומדריך מתנדבים/ שנת שירות.
- משתתף בהכשרות השרות.

13.2.3 פסיכולוג

- משתתף בישיבות קליטה והיכרות עם ילדים והוריהם בהתאם לצורך
- שותף בגיבוש תכניות הטיפול לילדים והוריו.
- מבצע אבחונים פסיכולוגיים מקיפים בהתאם לצרכי הילדים וההורים.
- מבצע טיפול פסיכולוגי ישיר בילדים הזקוקים לטיפול באופן אינדיבידואלי או קבוצתי ובמקרים מסוימים גם בהוריהם.
- מייעץ ומדריך את מנהל פנימיית היום ואת הצוות בבעיות כלליות ומיוחדות של הילדים.

13.2.4 מטפל באומנות / מטפל באמצעות הבעה ויצירה

כללי

טיפול באומנות ובאמצעות הבעה ויצירה מתבססים על העברת התהליך הטיפולי מהתחום המילולי אל כלים הבעתיים או אחרים. התהליך הטיפולי מתרחש תוך כדי יצירה וקיימים בו תמיד רובד גלוי של תכנים, סמלים ומטאפורות קונקרטיים או מופשטים, וכן רובד סמוי של משמעויות סימבוליות בלתי מודעות ליוצר. בטיפול כזה ניתן לעבוד ברמות שונות של עומק ובשילוב שונה של תכנים ואביזרים על פי הצרכים ומטרות הטיפול. מהות הטיפול באומנות/ בהבעה ויצירה טמונה בכוח המרפא שלהן כשלעצמו, הנשען על העשייה האומנותית וכן על האפשרות של המטפל להביא את המטופל לכעין דיאלוג עם עצמו באמצעות יצירותיו ותוך התייחסות אליהן. תחומי הטיפול באומנות כוללים: תנועה ומחול, אמנות חזותית, דרמה ופסיכודרמה, מוסיקה וביבליותרפיה - פרוט ושירה ועוד.

פירוט תפקידי המטפל באומנות

- המטפל באומנות הוא חלק אינטגרלי שמהצוות הטיפולי בפנימיית היום.
- עפ"י התכנית הטיפולית שנקבעה, הוא מטפל בילדים, הורים או בדיאדה הורה וילד. זאת, באופן פרטני או קבוצתי.
- שותף בקביעת תוכנית ההתערבות הטיפולית לילד ולהורים שהוא מטפל בהם.
- מתעד באופן מסודר את עבודתו מול הילדים והוריהם ומדווח תקופתית בכתב (מדי חצי שנה) על ההתקדמות בתכנית הטיפולית.
- משתתף באופן שוטף בישיבות הצוות בפנימיית היום.
- משתתף בהכשרות השרות.

13.2.5 מדריך

המדריך מהווה דמות התקשרות מרכזית עבור הילד.

א. המדריך והקבוצה

- מלווה את הקבוצה לאורך שגרת יומה ושומר על סדר יומה ופעילותה השוטפת על פי התכנית השבועית.
- אחראי ליצירת אווירה ביתית בקבוצתו יחד עם אם הבית.
- אחראי ליחסי חברה תקינים בקבוצתו.
- אחראי לסיוע בהכנת השיעורים.
- אחראי לפעילויות תרבות וספורט בקבוצתו ולהפעלת חוגים מתאימים.
- מקיים פעילויות על פי תוכנית שתיקבע בתיאום עם מרכז/ מנהל פנימיית היום.
- חותר לגיבוש חברתי תוך טיפוח ערכים חברתיים.
- מקיים קשר רציף עם דמויות משמעותיות בחיי הילד (כגון מחנך הכיתה).
- מלווה את הילדים בהסעות כפי שנדרש.

ב. המדריך, הילד והוריו

- יוצר קשר משמעותי עם הילד ומהווה עבורו דמות להתקשרות בטוחה.
- מקיים קשר רציף עם ההורים ע"מ לקבל תמונה על המצב בבית, לחזק את המעורבות שלהם בחיי הילד.
- שותף בהתערבויות הורה ילד המתבצעות בפנימיית היום בהתאם לתכנית הטיפולית שנקבעה.
- מקיים ביקורי בית/ התערבויות בוקר או ערב בהתאם לצורך ולפי התכנית הטיפולית.
- מבצע מעקב אחר מצבו הלימודי של הילד ובמידת הצורך, דואג להנגשת התגבור הנדרש.
- מקיים ביקורי בית בהתאם לצורך ולפי התכנית הטיפולית.
- מזהה חוזקות אצל הילד ומטפח אצלו התנהגויות חיוביות.
- מתעד באופן מסודר את עבודתו מול ילדים והוריהם ומדווח תקופתית (מדי חצי שנה) על ההתקדמות בתכנית הטיפולית.
- משתתף בהכשרות השרות.

13.2.6 אם הבית

לאם הבית תפקיד תמיכה והכוונה הן בתוך בית ההורים והן בתוך פנימיית היום. היא חלק מהצוות הטיפולי בפנימיית היום, שותפה ליישום תכנית ההתערבות עם הילדים וההורים. אם הבית מייצגת קשר אחר ושונה משאר בעלי התפקידים בפנימיית היום והוא פחות פורמאלי – הן עבור ההורים והן עבור הילדים. לתפקידה יש חשיבות בהטמעה ובהפנמה של התהליכים הטיפוליים ובתרגום תהליכים אלה משפת הטיפול לשפת היישום. להלן תיאור תפקידיה השונים:

- אחראית לקשר השוטף עם המטבח המבשל.

- אחראית לעריכת שולחן וחלוקת מזון אסטטית.
- היא שותפה להדרכה, תמיכה והכוונה מעשית בתפקוד יום יומי, בנושאי תזונה, היגיינה, ניהול תקציב וכד' של ההורים. עפ"י התכנית הטיפולית שנקבעה – אם הבית תוכל למלא תפקיד זה בבית המשפחה ו/ או במבנה של פנימיית היום.
- אחראית (ביחד עם המדריך) ליצירת אווירה ביתית ומיטיבה במהלך הארוחות ובקבוצה.
- אחראית על ציוד האוכל, תיקונים וניקיון שוטף.
- שותפה בהכנת אירועים מרכזיים של פנימיית היום: מפגשי הורים בפנימייה, מסיבות, טיולים חגיגות.
- משתתפת באופן קבוע בישיבות צוות פנימיית היום.

13.2.7 אחות

- ביצוע טיפולים רפואיים בהתאם להנחיות הרופא (טיפול בפצעים וכד').
- מעקב אחר ההתפתחות / מצבם הבריאותי ובעיות רפואיות של הילד.
- בדיקות וטיפולים תקופתיים (חיסונים, בדיקות ראייה, שמיעה) בפנימייה או בתיאום עם בתי הספר.
- אחראית להפעלת תכניות חינוך לבריאות ביחד עם הצוות החינוכי בנושאים: תזונה נכונה, עזרה ראשונה, היגיינה, התפתחות מינית וכד'.
- אחראית לתיק רפואי מסודר של כל ילד בפנימיית היום.
- אחראית לקשר עם קופות החולים.

13.2.8 תפקידים מקבילים שיותר מאיש צוות אחד יכול לבצע

בפנימיית היום ישנם מספר תפקידים שיותר מאיש צוות אחד יכול לבצע. התכנית הטיפולית תקבע מי יהיה בעל התפקיד שיבצע תפקיד זה בהתאם לצרכי המשפחה ומאפייניה: ביקור בית (לפחות פעמיים בשנה), שירות בוקר/ ערב, שמירת קשר עם הילד במהלך חופשות וכד'.

14. פיקוח על פנימיות היום

פנימיית יום הינה מענה קהילתי בתוך מבנה הפנימיה. על כן, בפיקוח על המסגרת יהיו מעורבים שני מפקחים. מפקח הקהילה הוא המפקח המוביל את הפיקוח על פנימיית היום. מפקח הפנימייה שותף בפיקוח ולו תפקידים ייחודיים הקשורים לחיבור של פנימיית היום עם הפנימיה האינטרנית. יתקיים שיח שוטף בין המפקחים השונים ע"מ לוודא טיפול המיטבי לילדים והוריהם.

להלן פירוט תפקידי הפיקוח הייחודיים לכל מפקח והתפקידים שיבוצעו בשותפות:

14.1 **מפקח הפנימיה** יפקח על ההיבטים הקשורים ישירות לפנימייה האינטרנית: התשתיות והציוד, רישוי, מעקב אחר ביצוע שיטת הרף, יישום נוהל חופשות, מיצוי זכויות כספיות של ילדים (ביגוד, דמי כיס, ספרים, אגרות, חוגים וכד') וליקויים תזונתיים.

14.2 **מפקח הקהילה המתכלל** – לכל פנימיית יום יהיה מפקח קהילה אחד שיתכלל את הפיקוח עליה ויעבוד מולה ומול מפקחי הקהילה הנוספים שעובדים מול המחלקות לשירותים חברתיים. מפקח הקהילה המתכלל ישתף את מפקחי הקהילה על המחלקות בסוגיות הקשורות לתפקוד המחלקות מול פנימיית היום (כגון, הפניית ילדים והורים מהמחלקה לפנימיית היום, לרבות הפניית אוכלוסיות שאינן מתאימות, שותפות המחלקה במעקב וכד'). מפקח הקהילה יפקח באופן ישיר על עבודת המחלקה בהקשר לסוגיות הללו.

הפיקוח המתכלל יכלול התייחסות להיבטים הייחודיים לפנימיית היום: יישום מודל ההתערבות הרב תחומי בפנימיות היום עם הילדים וההורים, עבודה לפי נהלי פנימיית היום, קיומם של מנגנוני מעקב (ישיבות הערכה, ועדת תכנון טיפול שנתית וכד') ויצפו בפני מרכז שירות ילד ונוער במחוז והמפקחים סוגיות העולות בפנימיית היום שבפיקוחו. הבקרה התקופתית שיערוך מפקח הקהילה המתכלל תכלול התייחסות למכלול היבטי התפקוד של פנימיות היום לרבות מבנה, כח אדם, נהלים וכד'.

14.3 **פיקוח משותף - מפקח הקהילה המתכלל ומפקח הפנימיה**. להלן התחומים שהינם בפיקוח משותף:

א. **איוש כח אדם והכשרתו בהתאם לנהלים** – בהובלת מפקח הפנימיה, בשותפות עם מפקח הקהילה המתכלל. זאת, לאור הצורך לבחון עמידה בתקינה הנדרשת ולאור קיומם של בעלי מקצוע המועסקים גם בפנימיה האינטרנית וגם בפנימיית היום.

ב. **ניתוח ממצאי הרף ובניית תכנית הטיפול** – בהובלת מפקח הקהילה המתכלל ובשותפות מפקח הפנימיה. זאת, כדי לאפשר ראייה מערכתית של הפנימייה האינטרנית ופנימיית היום ולאור החיבור בין המסגרות וחשיבות הרציפות בין הפיקוח על הפנימיה והפיקוח על פנימיית היום.

ג. **הטיפול באירועים חריגים** – הפיקוח על הטיפול באירועים חריגים יהיה בהובלת מפקח הקהילה המתכלל. באירועים חריגים הקשורים לתפקוד המסגרת (תפקוד כח אדם, מצבי משבר במסגרת וכד'), יידע מפקח הקהילה המתכלל את מפקח הפנימיה. באירועים חריגים הקשורים למצבים אליהם נקלעו ילדים בפנימיית היום, יידע מפקח הקהילה המתכלל את מפקח הקהילה על המחלקה.

ד. **ועדת היגוי שנתית** – בועדה זו ישתתף המפקח המתכלל, מפקח הקהילה על המחלקה ומפקח הפנימיה.

ה. בקשות לפתיחת קבוצות נוספות בפנימיית יום קיימת / הפניית ילדים מרשויות חדשות (שטרם נעזרו בשירותי פנימיית היום) ייבחנו ע"י מרכז השירות במחוז בשותפות עם מפקח הקהילה המתכלל, מפקח קהילה על המחלקה ומפקח הפנימיה.

15. סל השירותים

- 15.1 הסל שמקבלים הילדים בפנימיות היום מהווה השלמה לצרכים הבסיסיים של הילד והינו חלק מתכנית הטיפול. שימוש נכון ויצירתי בסל יכול לסייע הן לילדים והן להורים לחיזוק תפקודי ההורות שלהם והאחריות ההורית.
- 15.2 ילד בפנימיית היום זכאי לכל השירותים להם זכאי ילד בפנימייה מלאה למעט לינה ואירוח.
- 15.3 נוסף על תכניות הטיפול להם זכאים הילדים וההורים בפנימיית היום, הילדים זכאים למרכיבים הבאים: ביגוד, דמי כיס, טיפול שיניים, חוגים, אגרות בית ספר, ספרי לימוד, הוצאות מיוחדות, שיעורי עזר וכד'.
- 15.4 הזנה הכוללת חמש ארוחות ביום (הכוללת ארוחת בוקר לילדים המגיעים בבוקר לפנימייה וארוחת עשר לבית הספר בהתאם לצורך).

16. חופשות

- 16.1 נוהל חופשות של ילדי הפנימייה המלאה ועקרונותיו יחולו גם על ילדי פנימיית היום (ראה נוהל 2.26 ב'קובץ נהלים: המעון ופעולותיו' ראה נוהל חופשות, נספח ד').
- 16.2 ימי חופשת הילדים בפנימיית היום אינו זהה לימי החופשה הנהוגים בבתי הספר. משך החופשה לא יימשך מעבר לשבועיים באופן רצוף במהלך השנה ושלושה שבועות בחופשת הקיץ.
- 16.3 פעילויות בחופשות: הפעילויות שתארגן פנימיית היום בחופשת החגים (חג סוכות, חנוכה ופסח) יתקיימו בלפחות מחצית מימי החול. הפעילות בחופשת החגים ובחופשת הקיץ יימשכו לפחות 7 שעות ביום.
- 16.4 לפני היציאה לחופשה, יברר עו"ס פנימיית היום את המצב והתנאים בבית ויהיה מתואם עם עו"ס המשפחה כי לוודא את מוגנות הילד בחופשה.
- 16.5 בזמן החופשה, עו"ס המשפחה יקיים קשר עם הילד ומשפחתו כדי לוודא שלא חל שינוי לרעה המסכן את הילד ושהתנאים מתאימים להמשך חופשתו בבית.
- 16.6 בכל מקרה של שינוי בנסיבות חייו של הילד או במצבי משבר, יתקיים עדכון בין עו"ס המשפחה לעו"ס פנימיית היום ויתואמו דרכי ההתערבות.

17. שביתות והשעיות במערכת החינוך

- 17.1 **שביתת בתי ספר** - בעת שביתה תפעל פנימיית היום ותיקח אחריות על פעילות הבוקר (משעה 8:00 ועד 15:00) כפי שמתבצע לגבי ילדי הפנימייה המלאה.
- 17.2 **השעיה של ילד מבית הספר** - במידה וילד הושעה מבית הספר, פנימיית היום תקלוט אותו בשעות הבוקר.

18. בריאות

- 18.1 ילד בפנימיית יום זכאי לאותם תנאים כמו ילדי הפנימייה (ביטוח שיניים, טיפול אורתודנטי).
- 18.2 ילד בפנימיית יום זכאי להחזר בהוצאות מיוחדות (משקפיים, מדרסים, מכשירים רפואיים).
- 18.3 כאשר ילד חולה, יש לבדוק אם התנאים מאפשרים את שהותו והשגחתו בביתו, תוך מתן התמיכה הדרושה מפנימיית היום. במידה ובהערכה משותפת של הגורמים הטיפוליים בפנימיית היום ושל עו"ס המשפחה עולה שהישארותו בבית אינה עולה בקנה אחד עם טובתו של הילד, הוא יובא לפנימייה לטיפול והשגחה. במידת הצורך ילווה הצוות את הילד והוריו לבדיקות רפואיות. השאיפה היא לסייע להורים להגיע לתפקוד עצמאי הולם גם בתחום זה.
- 18.4 צוות פנימיית היום יעקוב אחר מצבו של הילד ויוודא שהוא מקבל את הטיפול הדרוש.
- 18.5 במקרה של אשפוז הילד, תתבצע חלוקת עבודה בין צוות הפנימייה, המשפחה והקהילה.
- 18.6 במקרה של מחלה ממושכת, יש לקיים דיון חוזר בוועדת תכנון טיפול והערכה לגבי הסידור המתאים ביותר לילד ולמשפחתו.

19. משפחות במשבר

צוות פנימיית היום או גורמים אחרים המעורבים בטיפול בילד והוריו המגלים שינוי לרעה בתפקוד ההורים או בתפקוד הילד, המעלה את רמת הסיכון שלו, ידווח מיידית לעו"ס המשפחה. המחלקה לשירותים חברתיים תגבש דרך פעולה מיידית למניעת הסיכון (קליטה אד-הוק ל-3 ימים לפנימייה, הפעלת חוק נוער במידת הצורך, זימון ועדת תכנון טיפול לקביעת תוכנית טיפול חלופית וכד').

עו"ס המשפחה או גורמים אחרים מהמחלקה לשירותים חברתיים שגילו שינוי בתפקוד ההורים או הילד ידווחו לפנימיית היום ויפעלו מיידית בשותפות עם פנימיית היום למניעת הסיכון.

20. אירועים חריגים

פנימיית היום תפעל לפי נוהל 5.19 ב' קובץ הנהלים: המעון ופעולותיו" בהתאמה לפנימיית היום (ראה נספח ה').

21. ועדות היגוי

21.1 **ועדת היגוי של פנימיית היום** – בכל פנימיית יום תתקיים אחת לשנה ועדת היגוי בהשתתפות מרכז ועו"ס פנימיית היום, נציגים מהצוות, מנהלי המחלקות לשירותים חברתיים המפנים ילדים לפנימיית היום (או נציגים מטעמם), רפרנטים של פנימיית היום מהמחלקות, שירותים רלוונטיים נוספים בקהילה, מפקח הקהילה המתכלל, מפקח הקהילה על המחלקות ומפקח הפנימיה. בישיבה זו יוצגו נתונים על הילדים שטופלו בשנה האחרונה בפנימיית היום, מאפייני ילדים והורים וההתערבויות שיושמו עימם. ועדה זו חשובה לצורך קידום הטיפול המשולב של פנימיית היום והמחלקה לשירותים חברתיים, לשיפור שיתופי הפעולה, לייזום התערבויות חדשות ושיפור התערבויות קיימות.

21.2 **ועדת היגוי ארצית** – הועדה תכלול נציגים מפנימיות היום, מהמחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות ומפקחי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. הועדה תתכנס לפחות 3 פעמים בשנה.

תפקידי הועדה הם:

- א. בחינה וליווי ההטמעה של נהלי פנימיות היום.
- ב. גיבוש המלצות למדיניות.
- ג. בחינה שיטתית של יישום המודל והתנהלותו.
- ד. סיוע בפיתוח הכשרה לצוות פנימיות היום.
- ה. למידה מיוזמות ותכניות ייחודיות הפועלות בפנימיות היום בארץ והפצתן בשטח.
- ו. התאמת רף הפנימיות לפנימיות היום.
- ז. דיון בקשיים ודילמות העולות מהשטח והצעת פתרונות.
- ח. העלאת הצעות ליעול, שיפור וקידום הטיפול בפנימיות היום.

22. הכשרה והשתלמות

צוות פנימיית היום ישתתף בהכשרות ובימי העיון שיארגן המשרד מעת לעת

23. תחשיב זכאות

תחשיב הזכאות להשתתפות ההורים יעשה על פי הוראה 8.4.

השתתפות ההורים תהיה על פי הטבלה שבנספח 12 במשך חודשים כחלק מדמי ההחזקה השנתיים.

24. דיווחים

הדיווח על פי נוהל מסגרות.

25. מימון

המימון על פי התקציב המאושר ולפי הסיווג מתקנה תקציבית 103841.

סל השירותים של ילדים בפנימיות היום מתעדכן מעת לעת בהתאם לשינויים שעורך משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים בסל השירותים בפנימיות המלאות.

26. בקרה

המשרד יודא יישום הוראה זו על ידי מפקחיו ועובדי האגף לביקורת פנימית.

אביגדור קפלן
המנהל הכללי

"תוספת ראשונה"

(תקנה 6 (ב))

שיקולי הועדה בהוצאת הילד מהבית והעברתו למעון יהיו כמפורט להלן:

- (1) המשפחה אינה מסוגלת למלא את תפקידה כלפי הילד מחמת אחת מאלה:
- (א) הילד יתום ללא משפחה או שמשפחתו הרוסה;
  - (ב) אין לילד אם ואין לה מחליף מבני משפחה אחרים או באמצעות שרותי הקהילה;
  - (ג) חוסר יכולת של ההורים לטפל בילד עקב מחלה או שיש בהתנהגות ההורים משום פגיעה בילד;
  - (ד) ההורים חיים בנפרד והילד נמצא אצל הורה שאינו יכול לטפל בו עקב מחלקה או התנהגות שיש בה משום פגיעה בילד ואין אפשרות להעבירו להורה השני;
- (2) הילד אינו מסוגל להתפתח במשפחתו מחמת בריאות לקויה גופנית, נפשית או שכלית, ואין אפשרות לתת לו טיפול המתאים למצבו הבריאותי במשפחה או בקהילה.

כ"ה בתשרי התשנ"ד (10 באוקטובר 1993)

(חמ 2449-3)

נספח ב'

(מצורף המבוא למסמך הסיווג וסיווג הפנימיות השיקומיות והטיפוליות)

סיווג אוכלוסיות - מסגרות חוץ ביתיות - שירות ילד ונוער

נוהל 0.9 בקובץ הנהלים המעון ופעולותיו, מתאריך 1.9.13

מבוא

מסמך זה מגדיר את אוכלוסיות הילדים ובני הנוער המתחנכים בפנימיות השירות לילד ונוער ואת המאפיינים הייחודיים של כל סוג אוכלוסייה. מסמך זה מיועד לסייע בקבלת החלטות בנושא ההשמה המתאימה ביותר עבור ילדים שצרכיהם נדונו בוועדה לתכנון טיפול והערכה ונקבעה עבורם נזקקות להשמה חוץ ביתית. מסמך זה אינו כולל התייחסות לילדים שיצאו מהבית שלא באמצעות החלטת הוועדה. מסמך זה הינו בהמשך להוראה 8.17 בתע"ס, המפרטות את הנהלים הנוגעים לסידור ילדים במעונות לטיפול בהם ולפיקוח עליהם.

למסמך זה שתי מטרות:

1. לסייע בביצוע התאמה מקצועית בין פרופיל וצרכי הילד לבין מאפייני הפנימיות - סוגי הפנימיות, המענים שהן מציעות והקהילה שבתוכה הן שוכנות.
2. לסייע לפנימיות בגיבוש התפיסות החינוכיות והטיפוליות ובתכנון מערך ההדרכה. על פי הסווג נקבעים גם תקני כוח האדם והכלים החינוכיים והטיפוליים לצרכים הייחודיים של כל פנימייה.

על מנת לקבוע מהי הפנימייה המתאימה ביותר עבור הילד, על הפנימייה והגורם המפנה להכיר את הרקע האישי והמשפחתי של הילד וכן הסיבות לצורך בסידור חוץ ביתי. עבור ילדים שכבר נמצאים בפנימיות, הערכת מצבם מתבססת על סוגי פרופילים, באמצעות שיטת הרף.

על מנת להבטיח לילדים עתיד מיטבי, וסיכוי גבוה להשתלב בחברה כאזרחים מן השורה, על הפנימייה לבנות וליישם תכנית טיפול ההולמת את צרכי הילד, ובכללן עבודה משותפת עם המערכת החינוכית בה הילד לומד בתכנון וביישום תכנית זו. יחד עם זאת הקשר של הפנימייה עם משפחתו של החניך הינו מכשיר לשיפור וקידום מצבו, ועל כן ניתן דגש על חיזוק ושימור הקשרים של החניך עם משפחתו.

מסמך זה אמור לשרת את אוכלוסיות היעד הבאות:

1. **גורמים פנים משרדיים**: קובעי מדיניות בהנהלת השירות, האגף והנהלת המשרד. גורמי פיקוח ובקרה, וועדת מכרזים, וועדת תעריפים, יעוץ משפטי. שירותים משיקים לשרות כגון אגף מש"ה (האגף לטיפול במוגבלויות שכליות התפתחותיות), אגף השיקום וחסות הנוער.
2. **גורמים חוץ משרדיים**: וועדות תכנון טיפול והערכה במחלקות לשירותים חברתיים, גורמי השמה חוץ ביתיים במחלקות לשירותים חברתיים ובמחוזות, מנהלי פנימיות וצוותיהם. משרדי ממשלה: חינוך ובריאות. משפחות (הורים), פרקליטים, אפוטרופוסים ובתי המשפט לנוער. מסמך הסיווג יתפרסם באתר המשרד בכדי לסייע לגורמים הנ"ל.

המסמך מאפשר הגדרה אחידה של אוכלוסיות החניכים, ומייצר שפה אחידה בין כל השותפים לתחום החוץ ביתי של שירות ילד ונוער. הגדרת אוכלוסיית היעד של הפנימייה לסוגיה, מתבצעת בהתאם להיקף ועומק הטיפול הנדרש, לאבחון האינטגרטיבי שנעשה בוועדות תכנון טיפול והערכה ועל פי מאפייני הילדים הנאספים באמצעות שיטת הרף.

המסמך מתייחס לארבעת סוגי הפנימיות הקיימות בשירות ילד ונוער:

1. פנימייה חינוכית
2. פנימייה שיקומית
3. פנימייה טיפולית
4. פנימייה פוסט אשפוזית

חשוב להבהיר כי הילדים הזקוקים להשמה חוץ ביתית נמצאים על רצף המורכב מאפיונים טיפוליים, חינוכיים וחברתיים, וניתן לחלק את הילדים לקבוצות על פני הרצף על פי הקף ומאפייני הצרכים שלהם. מכיוון שמדובר ברצף, בכל סוג פנימייה עשוי להיות מיעוט של אוכלוסייה בעלת מאפיינים של האוכלוסייה הבאה, או הקודמת.

עבור כל סוג פנימייה המסמך מתייחס לשישה מאפיינים:

1. רקע כללי
2. אפיון משפחת החניך
3. תחום חינוכי
4. תפקוד חברתי
5. תחום טיפולי
6. מענים חינוכיים וטיפוליים

הפנימייה השיקומית

1. רקע כללי

- הילד בעל הפרופיל המתאים לפנימייה שיקומית, נמצא בסיכון או בסכנה והופנה לפנימייה באמצעות וועדת תכנון טיפול והערכה במחלקה לשירותים חברתיים בעיר מגוריו.
- ההפניה לפנימייה על ידי הרשות המקומית מתבצעת תוך התחייבות לשאת בדמי האחזקה עבורו באמצעות טופס השמה.
- הפנימייה השיקומית מיועדת לילדים ולבני נוער בעלי פוטנציאל תפקודי וחינוכי תקין, שאובחנו אצלם ליקויי למידה או פער לימודי ניכר בנוסף לכך, עקב תנאי גדילתם ומצבם המשפחתי, תפקודם לקוי באחד התחומים, כמו כן יתכן שחניכים אלה אינם פנויים ללימודה על רקע טראומה אישית או משפחתית.
- הפנימייה השיקומית עוסקת בחיזוק כוחות ופוטנציאל החניך בכל תחומי חייו בדגש על שיקום התחום הלימודי במסגרת הפנימייה ובבתי ספר בקהילה. הדבר יעשה באמצעות הפעלת כלים חינוכיים והתערבויות הנוגעים לצמצום הפערים הלימודיים, לחיזוק מיומנויות והרגלי למידה ולשיפור המוטיבציה להישגים בתחום הלימודי. לשם כך הפנימייה מפתחת ומקיימת תכניות שיקום וקידום החניך בתחומים: הלימודי-חינוכי, החברתי והתפקודי.
- הפנימייה השיקומית עוסקת בשילוב החניך בפעילות חברתית בקהילה, בסיוע לימודי במטרה להגיע לתעודת בגרות.
- הפנימייה מפתחת מערך קשר רציף עם בתי הספר תוך מעקב אחר הישגי החניכים בכל מקצועות הלימוד והשלמת הפערים הקיימים.
- הפנימייה מכשירה את החניכים להשתלבות בחברה הנורמטיבית של בני גילם ולתפקוד מיטבי בבתי הספר.
- בפנימייה מערך טיפולי התואם את המצב הרגשי של החניכים תוך סיוע אנשי מקצוע מתחומי העבודה הסוציאלית, הפסיכולוגיה, הפסיכיאטריה, הנזירולוגיה והטיפול באומנויות לסוגיו.
- בפנימייה נבנית במידת האפשר תוכנית לשיקום החניכים, על מנת שבסיום שהותם בפנימייה, יוכלו לשוב למשפחתם. מדובר במשפחות המסוגלות לקלטם ו/או שהוכשרו לקראת תפקוד טוב יותר וזכו לשירותים מסייעים בקהילה.

הפנימייה השיקומית פועלת במקביל בשתי דרכי פעולה מרכזיות:

1. שיקום הכשרים הקוגניטיביים של החניך: תיקון ליקויי למידה ספציפיים, הקניית מוטיבציה להגיע להישגים ולהתקדם. בפנימייה השיקומית ניתנים שירותים נוספים על אלה של בית הספר בתחומי ההוראה המתקנת, בריאה ובחשבון, בפיתוח החשיבה, בהשלמת החסר בתחום הלשון והידע הכללי באמצעות פיתוח הרגלי קריאה. חלק מהפעולות מתבצעות ע"י אנשי מקצוע מיוחדים וחלק ע"י מדריכים חינוכיים. לילדים בעלי פוטנציאל תקין או גבוה הסובלים מליקוי ספציפי ניתנים שירותים מיוחדים בתיאום עם בית הספר.

2. השיקום הרגשי של החניך: הפנימייה פועלת לשיפור המיומנויות החברתיות והאישיות של החניכים באמצעות תכניות פרטניות וקבוצתיות הניתנות ע"י העו"סים והפסיכולוגים העובדים בפנימיות, בעזרת הצוות החינוכי.

- הפנימייה השיקומית מורכבת מהיקף של עד 25% של חניכים המתחנכים בחינוך המיוחד לסוגיו (אשר ייקלטו בפנימייה לאחר קבלת החלטות בכתב של וועדות ההשמה של משרד החינוך). 75% מהחניכים בפנימייה השיקומית מתחנכים במסגרות החינוך הרגיל.
- פרופיל המסמנים והבעיות הנוספות המאפיינים את החניכים בפנימייה השיקומית (על פי שיטת הרף) כולל מעל 30% בעלי הישגים נמוכים בלימודים, תפקוד לקוי בלימודים בעיות בקשר המשפחתי, תפקוד חברתי לקוי, דיכאון וחרדה. הבעיות הנוספות: הפרעות קשב וריכוז.
- האבחנה המבדלת בין חניך המתאים לפנימייה עם פרופיל שיקומי לחניך המתאים לפנימייה עם פרופיל חינוכי: חניך בעל פרופיל שיקומי בדרך כלל סובל מפער לימודי של שנה עד שנתיים על פי חוות הדעת של יועצת בית הספר בקהילת המוצא ו/או על פי אבחון, לחניך בעיות בביקור סדיר והיעדרויות מעל 15% (ימים או שעות לימודים). החניך עשוי להיות מאובחן בליקוי למידה כלשהו המאפשר את השתלבותו בחינוך רגיל.

2. אפיון משפחת החניך

- ברוב המקרים ההשמה לפנימייה היא בהסכמת הוריו של הילד.
- בעת חופשות מהפנימייה החניך מבקר בביתו בדרך כלל, בקביעות ובתדירות גבוהה.
- לעיתים זקוק החניך לפתרון חלופי (משפחות מלוות) בחופשות ארוכות.
- ההורים בעלי יכולת לשיתוף פעולה ונענים להזמנות לבקר את החניך.
- ההורים משתתפים בימי הורים המאורגנים ע"י הפנימייה.

3. תחום חינוכי

- יכולת להתחנך בחינוך הרגיל או בכיתות קטנות בחינוך הרגיל עם פער לימודי של שנה עד שנתיים.

- יכולת לימודית-תפקודית תקינה, עם אפשרות לליקוי למידה מינימליים המאפשרים עמידה במטלות הלימודיות.
- שליטה חלקית במיומנויות קריאה, כתיבה וחשבון אבל ביכולתו להשלים את הפער באמצעות סיוע פרטני או קבוצתי ו/או באמצעות הוראה מתקנת.
- חלק ממקצועות הלימוד הנלמדים בתכנית הלימודים לא נלמדו עד ההגעה לפנימייה.
- ישנם קשיים בתפקוד הלימודי, קשיים בהתמדה ובביצוע מטלות לימודיות, אולם יש יכולת להסתייע בתחומים אלו.

4. תפקוד חברתי

- יכולת הבנה ויישום נורמות המסגרת.
- יכולת להתארגן ולפעול בהתאם לסדר היום, לעיתים יש צורך בתיווך של בוגר.
- לעיתים יש קשיים בקבלת מרות מבוגרים.
- מיומנויות חברתיות בדרך כלל תקינות המאפשרות השתלבות בפעילות חברתית, בחוגים ובפעילויות בקהילה.
- בעיות משמעת קבלות מותאמות לגיל ולמצב – ללא גוון פלילי.
- לעיתים יש נסיגה משמעותית בתפקוד כתגובה לשינויים בסביבה, כגון תחלופת אנשי צוות, שינויים במשפחה או בקבוצת השווים.

5. תחום טיפולי

- יכולת להפקת תועלת מהתערבות חינוכית/טיפולית.
- ישנן לעיתים עליות וירידות במצב הרגשי והתפקודי בעיקר כתגובה לשינויים.
- נדרש סיוע וליווי בהתמודדות במצבי משבר. סגנון ההתערבות הנדרש בדרך כלל ע"י העו"ס הוא סגור, תיווך ושימור של יכולת הכלה של המסגרת עד לחלוף המשבר בתפקוד.

6. מענים חינוכיים וטיפוליים

- פנימייה שיקומית הפועלת במודל קבוצתי, מונה בין 12 ל-14 חניכים (תלוי גיל) במסגרת הקבוצה.
- פנימייה שיקומית הפועלת במודל משפחתי, היחידה מונה עד 12 חניכים. היחידה היא רב גילאית. הזוג מקיים עם הילדים אורח חיים דמוי משפחתי ומהווה דגם משפחתי לחיקוי.
- התקן לצוות החינוכי הישיר – שניים וחצי תקנים של אנשי צוות (מדריכים ומטפלות) לקבוצה.
- התקן בפנימייה המונה מעל 60 חניכים - רכז חינוכי במשרה מלאה ואם בית מרכזית בחצי משרה.
- התקן לצוות הטיפולי עו"ס אחד לכל 60 חניכים ופסיכולוג אחד לכל 100 חניכים.

- הפנימייה מפתחת כלים ואמצעים לקשר שוטף ומעמיק עם בתי הספר.
- הפנימייה מבצעת מעקב הדוק ושוטף אחר ההישגים הלימודיים והחברתיים של החניכים.
- הפנימייה מפעילה מגוון כלים מקצועיים המתמחים בשיקום לימודי.
- תכנית הטיפול נגזרת ממסמני שיטת הרף ומבעיותיו של החניך הדורשים התייחסות ייחודית.
- כל הצוות הטיפולי והחינוכי וכל הגורמים המעורבים בעולמו של החניך, כולל עו"ס המשפחה והוריו של החניך, מתווים את תוכנית הטיפול הדרושה. תכנית הטיפול תהיה רב-מערכתית. צוות המדריכים והמטפלות ו/או הזוגות ביחידה המשפחתית יחד עם הרכז החינוכי מקבלים הנחיה לדרכי עבודה עם החניך.
- הצוות עובד באופן רב-תחומי תוך תיאום בניית תכנית הטיפול ומעקב אחר יישום התכנית.
- מקרים מיוחדים יש התקשרות עם שירותים מתמחים מחוץ לפנימייה, כגון פסיכיאטר, לצורך ייעוץ וטיפול בבעיות מיוחדות.

1. רקע כללי

- הילד בעל הפרופיל המתאים לפנימייה טיפולית, נמצא בסיכון או בסכנה והופנה לפנימייה באמצעות וועדת תכנון טיפול והערכה במחלקה לשירותים חברתיים בעיר מגוריו.
- ההפניה לפנימייה על ידי הרשות המקומית מתבצעת תוך התחייבות לשאת בדמי האחזקה עבורו באמצעות טופס השמה.
- הפנימייה הטיפולית מיועדת לחניכים הסובלים מליקויים הבאים לידי ביטוי בבעיות רגשיות, התנהגותיות ובקשיי למידה. לחלק מהחניכים לקויים אורגניים קלים. לפחות 75% מחניכי הפנימייה הטיפולית נזקקים למסגרות של החינוך המיוחד לסוגיהם על פי החלטה של ועדת ההשמה של מחלקת החינוך ברשות המקומית (אשר ייקלטו בפנימייה לאחר קבלת החלטות בכתב של וועדות ההשמה של משרד החינוך) או שלומדים במסגרת לימודית מפת"ן.
- חניכים בפנימייה טיפולית, נזקקים לרמת מוגנות גבוהה בכל שעות היממה.
- החניכים מסתייעים בכל מערך הטיפול: עו"ס, פסיכולוג, פסיכיאטר, מטפל בהבעה וביצירה.
- בפנימייה הטיפולית המסמנים השכיחים והבעיות הנוספות השכיחות בקרב החניכים בעלי פרופיל טיפולי (על פי שיטת הרף) - מעל 30% בעלי הישגים נמוכים בלימודים, תפקוד לקוי בלימודים, בעיות בקשר המשפחתי, תוקפנות, תפקוד חברתי לקוי, הזנחה חיצונית, דיכאון וחרדה.
- הבעיות הנוספות השכיחות: הפרעות קשב וריכוז, נטילת ריטלין או קונצרטא.
- שירות ילד ונוער, רשאי להגדיר עד 25% מהחניכים, כחניכים הזכאים להתחנך בפנימייה טיפולית, למרות שאינם מתחנכים בחינוך המיוחד ובלבד שהם מאופיינים באמצעות שיטת הרף כסובלים מהמסמנים והבעיות הנספות שהוזכרו בסעיף שלעיל (לפחות בארבעה מהם).
- שילוב המסמנים של החניך, יוצר פרופיל מורכב המשפיע על תפקודו של החניך במשך שעות היום במסגרת החינוכית ובמסגרת הפנימייה. חלק מהמסמנים מצריכים התערבות פסיכיאטרית, לאורך זמן.
- פנימייה טיפולית תקבל חניכים הזקוקים גם להתערבות פסיכיאטרית.
- הפנימייה הטיפולית תקבל חניכים נפגעי התעללות פיסית ונפשית.
- הפנימייה הטיפולית תקבל ילדים נפגעים ופוגעים מינית תוך בניית תכנית טיפולית הולמת תחום זה, בשילוב עם הטיפול בשאר הצרכים של החניך.

2. אפיון משפחת החניך

- החניך מבקר בביתו בהתאם למועדי החופשות תוך תאום מלא בין צוות הפנימייה לעו"ס המטפל בקהילה או עו"ס לחוק הנוער.
- לעיתים זקוק החניך לפתרון חלופי לחופשות (להתאמת משפחה מלווה המתאימה לצרכים הייחודיים של החניך).
- נדרשת התערבות מערכתית של הפנימייה והקהילה בתחום קשרי משפחה-ילד. ניתנת תשומת לב ייחודית לתיאום לניהול הקשר בין עו"ס הפנימייה לעו"ס הקהילה ותיאום מול עו"ס חוק הנוער בקהילה ולחיזוקו.

3. תחום חינוכי

- פוטנציאל בגבול הנורמה, המלווה בבעיות התנהגותיות, רגשיות או לימודיות המחייבות השמה במסגרת של החינוך המיוחד לסוגיו.
- פער לימודי מצטבר של שנתיים לפחות.
- היעדר פניות להשקעה בלימודים עקב מצוקה רגשית.
- ייתכנו ליקויי למידה.

4. תפקוד חברתי

- אי יציבות בתפקוד בקבלת מרות ובקיום נהלי הפנימייה.
- ליקוי בניהול וארגון סדר יום.
- קשיים ובעיות בקבלת סמכות ומרות מבוגרים.
- נטייה להתפרצויות רגשיות, עד כדי סיכון עצמי וסיכון הזולת.
- בעיות בקשר החברתי.
- לעיתים התנהגות של תת תרבות עבריינית.

5. תחום טיפולי

- נדרש סיוע, טיפול ומעקב שוטף ושיטתי של עו"ס/פסיכולוג.
- ישנם קשיים רגשיים, לא מחלות נפש כרוניות, המצריכים התערבות פסיכיאטרית ולעיתים גם התערבות תרופתית.
- קרוב למחצית מהחניכים מושמים בפנימייה הטיפולית בהתאם להוראת בית משפט על פי חוק הנוער טיפול והשגחה.

6. מענים חינוכיים וטיפוליים

- פנימייה טיפולית מונה עד 10 חניכים בקבוצה.
- התקן לצוות החינוכי הישיר- שלושה אנשי צוות במשרה מלאה לקבוצה בת 10 חניכים.

- התקן בפנימייה טיפולית המונה מעל 30 חניכים - רכז חינוכי בחצי משרה ואם בית מרכזית בחצי משרה.
- התקן לצוות הטיפולי עו"ס אחד לכל 30 חניכים, פסיכולוג אחד לכל 60 חניכים.
- בכל שעות היממה נמצאים שני אנשי צוות בשכר, בקבוצת החניכים (לא כולל ש"ש ובנות שירות לאומי).
- התחום החינוכי מדגיש הקניית מיומנויות של למידה והקניית הרגלי למידה.
- הפעילות החינוכית- טיפולית היא בחלקה פרטנית ובחלקה קבוצתית.
- מערכת יחסי הגומלין בין צוות ההוראה והטיפול של בית הספר לבין צוותי הטיפול והחינוך של הפנימייה הדוקה. בית הספר מקבל עדכון שוטף על כל החניכים, כולל דיווח על אירועים חריגים.
- תכנית טיפול מובנית, על סמך מאפייני הילד והמסמנים שלו, הינה באחריות איש צוות טיפולי (בדרך כלל עו"ס הקבוצה), המשמש כ- case manager. התכנית מתואמת עם גורמי ביה"ס, הורים וגורמי הטיפול מתחומי הטיפול המגוונים, פסיכיאטר ותרפיסטים לסוגיהם.

הטיפול לילדים והוריהם במסגרת פנימיית היום: הסכמות הדדיות בין המחלקות לשירותים חברתיים ופנימיית היום

כללי:

הטיפול בפנימיית יום נעשה תוך שותפות בין צוות פנימיית היום, עו"ס המשפחה וההורים. שלושת הצדדים שותפים לביצוע ומעקב אחר ההתקדמות בתכנית הטיפול לילד ולהוריו. תכנית הטיפול בפנימיית היום תתגבש בסיום תהליך היכרות בפנימיית יום בשותפות בין הגורמים הללו ועל סמך דיוני ועדת תכנון טיפול והנתונים העולים משיטת הרף. בעבודה עם ההורים, פנימיית היום תתמקד בטיפול בתפקוד ההורי וביחסים עם הילד, בעוד המחלקה תתמקד בטיפול בהיבטי חיים אחרים. משלב הכניסה לפנימיית היום השותפים יפעלו לחיזוק האחריות ההורית ולחיזוק הקשרים של המשפחה עם גורמים שונים בקהילה.

פירוט ההתערבויות הניתנים במסגרת פנימיית היום:

התערבויות טיפוליות לילד ולהורה: הטיפול בפנימיית היום מכוון לילד ולהוריו. תכנית הטיפול תכלול לפחות שני סוגי התערבויות טיפוליות במקביל (בלפחות אחת מהן ישתתף ההורה). בהתאמה לצרכי המשפחה, ניתן להפעיל מגוון רחב של התערבויות טיפוליות: התערבות ביתית, טיפול פרטני בילד או בהורה, טיפול קבוצתי לילדים או להורים או לשניהם, טיפול משפחתי, הדרכה הורית, טיפול דיאדי, התערבויות טיפוליות באמצעים השלכתיות (מתחומי היצירה השונים כגון טיפול באמצעות אומנות, מוסיקה, תנועה, טיפול בעזרת בעלי חיים, מטבח טיפולי והתערבויות באמצעות ספורט לחיזוק קשר הורה ילד. לכל משפחה תבנה תכנית אישית הכוללת מטרות ברורות ומדידות.

עזרה לימודית: ילדים בפנימיית היום יקבלו סיוע בהכנת שיעורי בית וחלקם ישולבו בשיעורי עזר.

פעילויות העשרה חברתיות: פנימיית היום מספקת מגוון רחב של פעילויות העשרה חברתיות הכוללות חוגים, פעילויות חווייתיות בפנימייה, ימי כיף, פעילויות הורים וילדים וכד'.

עבודה מול גורמים בקהילה:

- בית הספר: צוות פנימיית היום ימצא בקשר עם צוות בית הספר ויוודא רציפות חינוכית וטיפולית בילד.
- מערכת הבריאות: צוות פנימיית היום יפעל לחיזוק האחריות ההורית לטיפול רפואי בילד. ילדים בפנימיית היום יהיו זכאים לטיפול ע"י אחות הפנימייה. כמו כן, יהיו זכאים לאותם תנאים כמו ילדים בפנימייה הכוללים ביטוח רפואי והחזר הוצאות מיוחדות (משקפיים, מדרסים, מכשירים רפואיים וכד').

סל השירותים הנלווה:

הסל שמקבלים הילדים בפנימיית היום מהווה השלמה לצרכים הבסיסיים של הילד והינו חלק מתכנית הטיפול. שימוש נכון ויצירתי בסל יכול לסייע הן לילדים והן להורים ע"י חיזוק תפקודי ההורות שלהם והאחריות ההורית. השותפים לתהליך יתנו את הדעת לגבי אופן השימוש בסל כאמצעי לתמוך בתהליכים הטיפוליים. ניתן לפנות למנהל פנימיית היום כדי לקבל פירוט מדויק של גובה הסלים הללו (הסל מתעדכן מעת לעת בהתאם לשינויים בסל השירותים לילדים בפנימייה המלאה):

ביגוד וציוד – הפנימיה תרכוש או תעביר להורים שוברים לרכישת ביגוד לילד וציוד בית ספרי עפ"י הסכום המאושר במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (עפ"י המטרות הטיפוליות שהוגדרו). הפריטים שיירכשו יותאמו לצרכי הילד.

שיעורי עזר – ילדים בפנימיית יום זכאים לשיעורי עזר עפ"י גובה ההחזר שקבע המשרד. פנימיית היום תעביר למשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים קבלות/ תלושים כדי לקבוע את דרגת ההחזר.

חוגים – ילדים בפנימיית יום זכאים להשתלב בחוגים, בדומה לילדים בפנימייה המלאה. סכום ההחזר לפנימייה עבור חוגים אלו נקבע ע"י המשרד.

דמי כיס – ילדים בפנימיית יום זכאים לדמי כיס בדומה לילדים בפנימייה המלאה. זאת, עפ"י הסכום שנקבע ע"י המשרד.

אגרות ביי"ס – תשלומי חובה לביה"ס (עפ"י כיתת הילד) כפי שנקבע בחוזר מנכ"ל משרד החינוך. הסעות – הסעות מבית הספר לפנימיית היום וממנה לבית.

נספח ד'

השירות לילד ולנוער ♦ תאריך פרסום: 6.1.04 ♦ נוהל מספר: 2.26

חופשות במעון

כללי

זכותו של כל חניך לצאת לחופשה מעת לעת כפי שנקבע בהוראות וכאשר מתקיימים תנאים מסוימים.

נוהל החופשות מעוגן בהסכם עם המעון: המעון יהיה פתוח כל ימי השנה.

ס' 12ב: ימי חופשות החניכים במעון יהיו בהתאם להנחיות המתפרסמות על ידי הממשלה וימי חופשה אלה אינם זהים לימי חופשה הנהוגים בבתי הספר.

ס' 12ד: היות ולחלק מהחניכים אין בית הורים או בית כלשהו אליו הם יכולים לצאת בימי חופשה, מתחייבים הבעלים לקיים עבורם מסגרת מתאימה במעון או למצוא עבורם מסגרת חלופית לימי החופשה. אם הסידור החלופי נכשל, על הפנימייה להיות ערוכה מיידית לקליטת הילדים. באופן עקרוני, הפנימיות תהיינה פתוחות במשך כל השנה לטובת ילדים שאינם יכולים לצאת לביתם, ועבור ילדים שנאלצו לחזור במהלך חופשה בגין בעיות בבית.

לכל משפחות הילדים היוצאים לחופשה יועברו מספרי טלפון חירום שיאפשרו החזרה מיידית של הילד לפנימייה במהלך חופשה אם הדבר יידרש.

מספר ימי החופשה הכולל בשנת לימודים (כולל חופשות שבת) בפנימיות שיקומיות טיפוליות ופוסט אשפוזיות לא יעלה על 100 ימי חופשה (לצורך ענין זה חופשת שבת נחשבת ל-2 ימי חופשה).

משך חופשה לא ימשך מעבר לשבועיים באופן רציף במשך השנה, ושלושה שבועות בחופשת הקיץ.

אין לאפשר הפסד ימי לימודים עקב חופשת שבת (החניכים יצאו בתום הלימודים ביום שישי). בחופשות חגים וחופשות ארוכות אין לבצע גשרים או הארכת חופשה על חשבון ימי לימודים. הפנימייה תעשה מאמץ להחזיר את החניכים מחופשת השבת ביום ראשון מוקדם ככל האפשר, כדי לצמצם הפסד לימודים.

האחראי

מנהל המעון.

הפעולה

שיקולים חינוכיים:

1. החופשה מיועדת לשמירת הקשר בין החניך לבין משפחתו ומטרתה לתת לחניך הפוגה מההוויה הפנימייתית המחייבת. על הפנימייה לוודא לגבי כל חניך שהחופשה בבית אכן תורמת לחיזוק קשר חיובי עם משפחתו.

הפנימייה בשיתוף עם עו"ס המשפחה תדאג למסגרת חלופית לבילוי החופשה עבור כל חניך שהחופשה בבית מסכנת אותו - הכאה, גילוי עריות - או מביאה אותו להתנהגות חסרת גבולות ולהפקרות.

2. החופשה מיועדת לאפשר לצוות הפנימייה ריענון ומנוחה מהעבודה הטיפולית המאומצת עם החניכים. החופשה מאפשרת לצוות התמקדות בלעדית בחייהם הפרטיים ובמשפחתם.

אך חשוב לקבוע את תכיפות החופשות ואת אורכן בצורה שתאפשר למערכת את הריענון הדרוש מבלי לפגוע –

א. בתהליך החינוכי המשכי של החניך בגלל אובדן ימי לימודים והינתקות מהרגלי חיים שהפנימייה מקנה;

ב. באפשרות קיום פעילות תרבותית וחברתית מעשירה המתבצעת בחגים ובשבתות ובחופשה מבית הספר, ומטרתה חיזוק הגיבוש החברתי וההזדהות עם הפנימייה.

3. בקביעת תכיפות החופשות ואורכן יש לקחת בחשבון את סוג האוכלוסייה המתחנכת בפנימייה מבחינת גיל, מצב החניכים והמצב המשפחתי.

א. גיל החניכים - בגיל ההתבגרות החניך פחות תלוי בהוריו בדרך בילוי חופשתו ועל כן ניתן להאריך את משך החופשה עם העלייה בגיל ובעצמאות.

מאידך דווקא בגיל הצעיר חשוב לחניך הקשר התכוף עם משפחתו ועל הפנימייה להבטיח אמצעים לחיזוק הקשר שלא באמצעות חופשות, כגון ביקורי הורים בפנימייה, קשר טלפוני ומכתבים.

ב. מצב החניכים - ככל שהחניך פגוע יותר והתנהגותו בעייתית כך גדל הקושי של המשפחה להתמודד עם שהייתו בבית; לכן יש לקצר את משך החופשה בבית, על מנת לא לגרום למשבר וכתוצאה מכך לדחיית הילד על ידי המשפחה.

ג. מצב משפחתי - ככל שבמצב המשפחתי של החניך יש חשש לסיכון עבורו, או לחשיפה למתחים, או להתנהגות סוטה או לאלימות, יש להמעיט בחופשות של החניך בביתו או למנוע אותן. ככל שהמצב בבית משתפר וניתן לתכנן חזרת הילד לביתו יש להעביר את החופשות על מנת להדק את הקשר עם משפחתו.

4. במעון תימצא רשימה קבועה ומעודכנת של חניכים שאינם יכולים לצאת לביתם ו/או שאינם אמורים לצאת לחופשה ארוכה למשפחתם. הרשימה תועבר מיד לאחר חופשת סוכות למפקח על הפנימייה.

חופשת השבת

החופשה התקנית בשבתות היא אחת לשלושה שבועות. החניכים ישהו בפנימייה שתי שבתות ובשבת השלישית יישלחו לחופשה לבתיהם.

מנהל הפנימייה יכול להחליט על חופשה אחת לשבועיים בכיתות הנמוכות של ביה"ס היסודי, או בכיתה ט' - קליטה חדשה; כמו כן יכול המנהל בהמלצת הצוות הטיפולי לשחרר עד שליש מילדי הקבוצה בשבת שבה אין שחרור כל הפנימייה, וזאת על פי שיקולים חינוכיים טיפוליים הקשורים לחניך האינדיבידואלי.

בשום מקרה לא תשחרר הפנימייה את חניכיה יותר מאשר שבת אחת לשבועיים.

חופשת פסח

הפנימייה לא תשחרר את חניכיה יותר מאשר לשבועיים, כולל ימי הפסח. הפנימייה תדאג לקיים פעילות חינוכית משמעותית בימים שהחניכים נשארים בפנימייה לאחר שפסקו הלימודים בבית הספר.

החופש הגדול

החניכים לא ישוחררו למשך זמן שעולה על שלושה שבועות עד חודש ימים בחופש הגדול. הפנימייה תקיים במשך 3 שבועות פעילות נופש מאורגנת. העיתוי של קיום פעילות זו ייקבע על ידי המנהל בהתייעצות עם הפיקוח. בכל מקרה תיפתח הפנימייה שבוע לפני תחילת הלימודים, לקליטת החניכים החוזרים והחניכים החדשים.

לסיכום:

עד 4 שבועות חופשה 3 שבועות פעילות נופש מאורגנת ושבוע אחרון היערכות לקראת שנת הלימודים.

לוח חופשות

המנהל, בשיתוף הפיקוח, יגבש לוח חופשות בתחילת שנת הלימודים, תוך תיאום עם לוח החופשות בחוזר מנכ"ל משרד החינוך. לוח החופשות (ראה נספח) יועבר לפיקוח. החליט השירות לילד ולנוער להוציא לוח חופשות, יחייב לוח החופשות את הפנימיות השיקומיות, הטיפולית והפוסט אשפוזיות. מנהל המוסד יעביר למפקח פירוט החופשות לפי הנספחים הרצ"ב. אין לאפשר הפסד ימי לימודים עקב חופשות שבת, חופשות חגים וחופשה ארוכה. אין לבצע גשרים או הארכות חופשה על חשבון ימי לימודים.

חלות

הנחיות הנוהל חלות על הפנימיות הקשורות בהסכם עם משרד הרווחה - השירות לילד ולנוער.

ההנחיות המתייחסות לחופשת הפסח ולחופש הגדול מחייבות את הפנימיות לגיל הרך, לגיל בית הספר היסודי, ולאלה המיועדות לאוכלוסיות חריגות בגיל העל-יסודי. כל מקרה של חריגה מהנהלים יובא לידיעת המפקח הארצי על הפנימיות וע"י המפקח המחוזי.

הוראות מיוחדות:

יש להודיע להורים מראש על כל חופשה, מועדה, משכה והמועד בו על החניך לחזור.

יש לבדוק בקפדנות אם המשפחה תוכל לקלוט את החניך בעת החופשה.

העובד הסוציאלי של המעון יפנה למחלקה לשירותים חברתיים במקום מגורי משפחת החניך, וגם ישירות אל המשפחה, כדי לבדוק נתונים אלה.

יש לקבל אישור בכתב של פקיד סעד לגבי היציאות לחופשה של החניך בחוק נוער.

אם חל שינוי במצב המשפחה (אשפוז, או כל שינוי אחר) יש לברר אם, למרות השינוי הזה, הילד יכול לבוא הביתה.

יש לעדכן את הילד לגבי שינויים שחלו במשפחה ולשוחח אתו על כך במטרה לעבד את רגשותיו בקשר לכך.

יש לדאוג שהילד יצא לחופשה בצורה מסודרת, בבגדים הולמים ומצויד בדמי נסיעה מספיקים (עדיף כרטיס נסיעה), בכל מקרה יש לאסור נסיעה בטרמפים. לפי הנסיבות יש לשקול האפשרות

של הסעה מאורגנת, במיוחד לגילים הצעירים, כמו כן יש לבדוק את האפשרות שבן משפחה יבוא לקחת את החניך מהמעון ויחזירו.

אם הנסיעה ארוכה, יש לצייד את הילד בכריכים.

יש להסביר לחניך את החשיבות שבשמירה על בגדיו וחפציו, ושעליו לחזור עם אותו ביגוד למעון.

על המעון לדאוג למירב אמצעי הבטיחות הקשורים לנסיעה והסעה.

כדאי לארגן הסעות מרוכזות לנקודות פיזור מרכזיות וכן לאסוף את החניכים לקראת שובם למעון.

לגבי הורים אשר אינם באים לקבל את ילדיהם במעון, יש להודיע על מקום הפיזור על מנת שימתינו לילדיהם.

הפיזור של ילדים צעירים ייעשה אך ורק עם אנשי צוות המעון.

על הנהלת המעון מוטלת האחריות לשלומו של החניך ועליה לוודא שהחניכים אכן הגיעו למשפחתם או למקום אליו נשלחו, אם הם נסעו לבדם (לא מתחת לגיל 12).

על המעון להיות ערוך לקלוט בכל עת חניך שחוזר תוך כדי חופשתו או להכין אלטרנטיבה מתאימה.

על העובד הסוציאלי לאסוף מידע על התנהגות הילד בביתו בזמן חופשה, ומידע זה ישמש את העו"ס לדרכי הטיפול בילד ובמערכת הקשרים שלו עם הבית.

כאשר החופשה היא ארוכה, ידאג עו"ס המעון שיווצר קשר בין העו"ס של המחלקה לשירותים חברתיים לבין החניך.

אם אין מקום אליו החניך יכול לנסוע לחופשה והדבר אינו ידוע למח' לש"ח, על העובד הסוציאלי של המעון להודיע למח' לש"ח על כך בעוד מועד ולבקש ממנה למצוא עבורו מקום אירוח מתאים. במקביל גם על המעון לחפש מקום אירוח מתאים לילד, או בין אנשי הצוות או במשפחה מארחת בקהילה.

רצוי שהחניך יביא הביתה מתנה, עדיף שתהיה מעשה ידיו, דבר זה מגביר את הקשר בין המעון, החניך והבית.

בכל מקרה האחריות הסופית על מציאת מקום אירוח עבור חניך הפנימייה, הינה בידי מנהל הפנימייה והצוות הטיפולי.

לא נמצאו מקומות אירוח מתאימים עבור חניכי הפנימייה, הם יושארו בפנימייה הפתוחה בלאו הכי וצריך להיות בה צוות מתאים.

כאשר ילד אינו חוזר מהחופשה במועד שנקבע, יש להודיע על כך מיד :

1. למשפחתו. 2. לגורם המפנה (המחלקה לשירותים חברתיים). 3. למפקח על המעון.

במקרה שהמשפחה משיבה כי החניך יצא את ביתו על מנת לחזור למעון, אולם הוא לא הגיע אליו עד שעות הערב, יש להודיע על כך למשטרת ישראל.

יש ילדים הנמצאים במתח כבר כמה ימים לפני הנסיעה לחופש, וכתוצאה מכך עשויות להתעורר בעיות של התנהגות חריגה.

עלויות להתעורר גם בעיות לאחר החזרה מן החופש כתוצאה משבירה זמנית של המסגרת (במיוחד לאחר חופשה ממושכת) או כתוצאה מחוויות לא נעימות בבית, יש צורך להיות נכונים לתהליך התאקלמות מחדש, על כל המשברים הכרוכים בכך, רצוי לשריין זמן לשיחות עם הילדים לאחר שובם מן החופש, לדובב אותם ולאפשר להם להפיג מתח במידת הצורך.

דמי נסיעות

על החניך לקבל דמי נסיעות מלאים שיכסו את הוצאות נסיעותיו עד לביתו הלוך וחזור.

מנהל המעון יעביר מספרי הטלפון של תורנים בפנימייה ללשכות ולמשפחות החניכים להחזרת חניכים עקב בעיה בבית שאינה מאפשרת המשך שהיה בחופשה. המעון חייב קליטת חניכים שצריכים לקצר חופשתם עקב משבר בביתם.

אירועים חריגים במעון - רישום ודיווח

כללי

אירועים חריגים במעון מחייבים התערבות מקצועית פרטנית ומערכתית ודיווח בהתאם.

המטרה

מטרת הנוהל הינה לקבוע כללים להעברת מידע ודיווח על אירועים חריגים לפיקוח על המעון במשרד הרווחה.

העברת מידע לגורמים נוספים כפי שמתחייב מנוהלי השרות לילד ונוער וחוק חובת הדיווח. הפקת לקחים למניעת אירועים דומים נוספים.

האחראי:

מנהל המעון

אירוע חריג – הגדרה

אירוע חריג הוא אירוע החורג משגרת החיים במעון ומחייב דיווח והתייעצות עם מפקח הפנימייה.

כאירועים חריגים יחשבו המצבים והאירועים הבאים:

- פגיעה פיזית חמורה של חניך בחניך (שחייבה התערבות רפואית)*.
- פגיעה פיזית ושימוש בכוח של איש צוות כלפי חניכים*
- פגיעה מינית של חניך בחניך*
- פגיעה מינית של עובד בחניך *
- פגיעה פיזית/מינית של חניך בעובד/ת*
- פגיעה פיזית ומינית בחניך בזמן חופשה.
- התנהגות בלתי הולמת של עובד (שימוש בסמים, התנהגות אישית אחרת בלתי הולמת מוסד חינוכי).
- אובדנות- התנהגות אובדנית, ניסיון אובדני, מעשה אובדני.
- פגיעה חמורה*
- תאונה המחייבת פינוי לבית חולים.
- מוות של חניך- בתוך/מחוץ למסגרת.

- אירוע אחר, פלילי/בטחוני –שכתוצאה ממנו נשקפה סכנה לחניכים או שנפגעו כתוצאה מהאירוע.
  - נזק/פגיעה משמעותית למבני בפנימייה.
  - הפרת משמעת המונית (מרידה)/ שביתת חניכים/השבתת הורים/ השבתת עובדי הפנימייה.
  - גילוי סמים ואלכוהול.
  - טרור, איומים וסחיטה בין החניכים.
  - שימוש בנשק קר או חס בפנימייה.
  - פגיעה חמורה באיש צוות.
  - התערבות משטרתית בתוך המעון(חיפוש או מעצר של ילד או עובד).
  - כניסת תקשורת לא מתואמת וללא אישור דובר המשרד.
  - השתתפות חניך באירוע פלילי (גניבה/פריצה).
  - היעדרות חניך מעל 24 שעות.
- * חובת הדיווח גם על פי חוק העונשין התשל"ז 1977. פגיעה בקטינים ובחסרי ישע המחייב דיווח למשטרה או לפקיד סעד.

הפעולה

1. עובד שנודע לו או שנוכח באירוע חריג ידווח מיידית למנהל הפנימייה.
  2. פרטי האירוע ירשמו ויתועדו ביומן האירועים של המעון(ראה נוהל 2.38 חובת ניהול יומן אירועים בפנימייה)
  3. דוחות האירועים החריגים יתויקו בתיק אירועים חריגים. אירועים הקשורים לחניכים יתויקו גם בתיקם האישי.
  4. מנהל המעון ידווח מיידית למפקח על המעון ובהיעדרו למרכז השירות במחוז.
  5. הדיווח הראשוני יהיה מידי בטלפון, אל המפקח על הפנימייה, עו"ס המשפחה, פקיד הסעד בקהילה, הורה הילד (בתאום עם עו"ס הקהילה) בנוסף.
  6. בתוך 24 שעות מהתרחשות האירוע יועבר ע"י מנהל המעון למפקח על המעון דוח כתוב ראשוני- (מצ"ב טופס דוח ראשוני בכתב).
  7. בהמשך, יועבר ע"י מנהל הפנימייה, דיווח משלים מפורט בכתב בתוך שבוע. על המנהל לבצע בדיקה מעמיקה של האירוע. ממצאי האירוע כולל האמצעים שנקטו בעקבות האירוע, המסקנות והלקחים שהופקו למניעת הישנות מקרים דומים יועברו למפקח על הפנימייה. דיווח המשלים יכלול את הפרטים הבאים: (מצ"ב טופס דוח משלים).
- תאריך האירוע
  - שעת האירוע
  - מקום התרחשות האירוע
  - שמות בעלי התפקידים שהיו בתפקיד בשעת האירוע (שם מורה/מדריך/אחר).

- מהות האירוע (יפורטו כל פרטי האירוע כולל שמות החניכים והעובדים שהיו מעורבים ופעולותיהם במהלך האירוע, אם מדובר באירוע מתמשך יש לפרט הפעולות על פי שעות התרחשותם ולציין כל התערבות של כל גורם באירוע על פי התרחשות. אין לשכוח כל פרט גם אם נראה על פניו כלא חשוב או לא משמעותי. לציין גורמי חוץ שהוזעקו וזמני הגעתם והתערבותם.
- דיווחים : למי דווח בתוך המעון ומחוץ לו במהלך האירוע.
- 8. המפקח המחוזי על המעון יוסיף דוח את פעולותיו ומסקנותיו בנספח דוח אירוע חריג שנשלח ע"י המעון ודו"ח זה יועבר לפקוח הארצי בכתב בתוך שבוע ימים.
- 9. סוג האירועים המחייבים דיווח לפיקוח הארצי :
  - פגיעה או חשד לפגיעה של איש צוות בחניך
  - איום בטחוני /פלילי שכתוצאה ממנו נשקפת סכנה לחניכים או שנפגעו כתוצאה מהאירוע.
  - הפרת משמעת המונית
  - שימוש בנשק קר/חם
  - כניסת תקשורת לפנימייה
  - פגיעה מינית חמורה בין חניכים או בין איש צוות לחניך
  - אלימות חריגה בין חניכים
  - פציעה קשה של חניך במעון
  - מות חניך במעון או מחוץ למעון

**טופס דיווח ראשוני על אירוע חרום וחריג במעון
(מנהל המעון ימלא תוך 24 שעות מהתרחשות האירוע)**

הנדון: דוח אירוע חריג

- שם וסוג המעון המדווח: _____
- תאריך האירוע: _____

פרטי המנהל המדווח:

שם פרטי: _____ שם משפחה: _____
מס' הפקס: _____
הדוא"ל: _____

תאור האירוע:

מקום האירוע: _____ הזמן המדויק: _____

גורם/סיבת האירוע

- אלימות
- מפגע בטיחותי
- תאונה עצמית
- פיגוע
- אחר, פרט: _____

שמות הילדים המעורבים וגילם: _____

תאור ראשוני של הפגיעה:

_____
_____
_____
האם בוצע פינוי לאן (שם ביה"ח) _____ מצבו הרפואי: _____

תיאור האירוע – קצר ותמציתי: _____
_____
_____

פעולות ראשונות שננקטו: _____
_____
_____

למי דווח: _____

המשך טיפול (אם יש, נא לפרט!): _____
_____
_____

שם וחתימה _____

דוח משלים לאירוע חריג
(להגשה למפקח עד שבוע מתאריך האירוע)

תאריך: _____

אל: מפקח הפנימייה

1. נתוני רקע

שם וסוג הפנימייה: _____

שם המנהלת/ת: _____

סמל המוסד

--	--	--	--	--	--

תאריך האירוע:

--	--	--	--	--	--

2. תיאור האירוע ומאפייניו

מקום וזמן ההתרחשות: _____

שמות וגילאי החניכים המעורבים _____

הלשכות המטפלות בילדים _____

תיאור האירוע: _____

---

3. הטיפול שניתן בעקבות האירוע

הנפגע/קבל טיפול רפואי: כן/לא פרט _____

דיונים ישיבות ופעולות בעקבות האירוע:

שמות המשתתפים בדיונים: _____

דיווח להורים: כן/לא על ידי מי: _____ מתי: _____

בעל פה/ככתב _____

תדרוך צוות _____

תדרוך חניכים

פעולות נוספות ע"י המנהל – טווח קצר:

פעולות נוספות ע"י המנהל – טווח ארוך:

מסקנות, לקחים והמלצות

שם המנהל: _____ תאריך: _____

העתקים:

- תיק אישי/ תיק תאונות
- מפקח
- פקיד סעד
- עו"ס משפחה

יש לצרף העתקי דיווחים תעודות רפואיות וכיוצא בזה

לשימוש במשרד:

הערות המפקח ופעולות שנעשו: _____
